

DIRVA

SPAUDOS VAIDMUO

KERTA ŠAKĄ, ANT KURIOS SĖDI

Prieš akis turiu dvi nuotraukas iš praėjusio trečiadienio demonstracijos Chicagos centre. Viena -- "Sun Times" -- rodo dalį tirštos minios iš arti. Į ją pažūrėjus gali patikėti laikraščių antraštėm, kad milijonai žmonių išėjo reikalauti pasitraukimo iš Vienamo. Kita -- "Chicago Tribune" -- nuotrauka vaizduoja tą pačią minią visą, nufotografuotą iš aukščiau. Aiškiai matosi, kad kalba gali suktis ne apie 100 ar 10 tūkstančių demonstrantų, bet geriausiai atveju apie kokius 3.000. Tokią minią vidurdienį nesunku surinkti kiek vienam Amerikos did-

VYTAUTAS MEŠKAUSKAS

miestyje, tik atsistok ant galvos.

Tos nuotraukos labai ryškiai pavaizduoja kaip galima kiekvieną įvykį išpūsti arba sumažinti. Spaudos uždavinys yra skelbti tiesą. Šiuo -- demonstracijų -- atveju ji tikrai būtų pasitarnavusi kraštui, jei jų nebūtų išpūtusi. Bet tuo atveju, ji būtų, vaizdžiai kalbant, irgi atsistojusi ant galvos. Mat, laikraščiai yra tam kad skelbtų naujienas. O naujiena yra tada, kada žmogus įkanda šuniui, o ne atvirksčiai. Amerikoje per metus bent keli tūkstančiai laisvės kareivių yra šunų apkan-džiojami, bet tai nesudaro naujienos. Pagal tą pačią taisyklę, niekas nekalba apie milijonus žmonių, kurie sėdi namuose ar dirba šio krašto naudai, bet daug dėmesio krepiama tiems, kurie su žvake išėjo pasivaikščioti apie Baltuosius Rūmus, nes tai iš tikrės kasdieniška. Lygiai taip pat, kaip žmogus ištiki-mai savo valstybei, imo-nei ir šeimai išdirbęs visą savo gyvenimą turi dar apmokėti savo mirties skelbimą viename iš paskutiniųjų laikraščio puslapių, o koks nors išeivotojas, žulikas ar žmogžudys dovanai minims pirmame puslapyje.

Tai keista. Spauda daugiau laikosi nekasdieni-niais negu įprastais atsitikimais. Už tai labai dažnai iš spaudos gauni klaidingą, kiekvieno atveju ne pilną krašto gyvenimo vaizdą. Bet nepaisant to, kad tai visiems žinoma arba turėtų būti aišku, spauda vistik vienaip ar kitaip nuteikia žmones. Ir net yra atskira mokslo disciplina kaip to pasiekti. Kaip įkalbėti žmones pirkti vieną ar kitą pramonės gaminį ar net vieną ar kitą žmogų išrinkti prezidentu, jį parodant iš pačios geriausios pusės.

Kaip tik šioje vietoje reikia grįžti prie spaudos darbininkų atsakomybės klausimo. Jie turi skelbti tiesą. Iš spaudos fotografų reikalaujama gyvenimiškų, ne pozuotų nuotraukų, rodančių fotografuojamų asmenų ne "geriausią", bet natūraliausią pusę su visom raukšlėmis. Bet ir toks reikalavimas nepašalina visų manipuliacijų ir melo galimybių. Skaitytojas niekada negali patikėti laikraščiais visu 100% juo labiau, kad ir čia vyrauja mados kalbėti apie vieną dalyką ir nutylėti kitą.

Pavyzdžiui, prieš kurį laiką prasidėjo kampanija prieš prezidentą Nixoną, aiškinant kad jis didžiausioje bėdoje.

The Wall Street Journal ta proga konstatavo "bangas" prezidento veiksmų atvaizdavime. Po sausio 20 d. inauguracijos Amerikos įtakingoji spauda, tvarkoma liberalų su tendencija į kairę, laikėsi santūriai, tačiau po Velykų atostogų balandžio 7 d. spaudoje jau pasirodė samprotavimai apie "do-nothing President" ir apie jo posūkį į dešinę. Po rugpjūčio 8 d. prezidento pasiūlymų socialiniuose reikaluose spaudoje vėl pasirodė kiek simpatiškesnių atsiliepimų. Bet rugsėjo 25 dieną spauda pasigavusi sen. Charles Goodell pasiūlymą nustatyti terminą kariuomenės atitraukimui iš Vietnamo, staiga surado kad, kalbant su New York Times Max Frenkel: "Now it is 'Nixon war'."

Aiškinantis to reiškimo priežastis reikia atsiminti, kad dauguma kolumnistų ir politinių korespondentų sudaro atskirą kastą, santykiauja tarp savęs ir konkuruoja tarp savęs, norėdami pirmi išpėti "naują linkmę". Jei kas pradeda kokią naują giesmę, kiti nenorėdami atsilikti jai pritaria.

Bet nenorėdama ar ne galėdama patarnauti tikrai tiesai, spauda kerta tą šaką ant kurios sėdi. Šiame krašte ji džiaugiasi neribota laisve, bet kam ji reikalinga, jei ta laisve norima pasitarauti priešui, o ne savo kraštui? Laikai, kada Amerika buvo tolimas kraštas, plačiųjų vandenynų saugomas, jau praėjo.

VLIKO SEIMAS NEW YORKE

• Vyriausio Lietuvos Išlaisvinimo Komiteto 1969 metų seimas bus New Yorke, gruodžio 6-7 d. Posėdžiai vyks New Yorker viešbutyje, 34 gatvė prie 8 Avenue. Vliko valdyba nustato dienotvarkę ir numato pranešėjus. Numatoma ir vieša vakarienė su koncertu.

Naujasis Susivienijimo Lietuvių Amerikoje Pildomosios Tarybos sekretorius dr. Algirdas Budreckis (kairėje) prisaikdinamas SLA prezidento Povilo Dargio pradedant eiti naujas pareigas.

Dr. Algirdas Budreckis -- SLA naujasis sekretorius

Susivienijimo Lietuvių Amerikoje Pildomoji Taryba, savo posėdyje spalio 9 d. New Yorke, vieton išėjusios pensijon Bertos Pivaronienės, išrinko naują Pildomosios Tarybos sekretorių dr. Algirdą Budreckį. Jis yra čiagimis, tačiau vaikystėje su tėvais nuo 1937 iki 1940 yra buvęs Lietuvoje -- Musnikuose (Ukmergės apskr.) ir Vilniuje.

Grįžęs Amerikon -- Elizabeth, N.J. miestą, išėjo visų laipsnių mokyklas ir 1957 m. įstojo į Rutgers universitetą Newarke. Lankęs čia teisių fakultetą, po to istorijos fakultetą New Brunswick (N.J. valst.) mieste, paruošė mokslinį darbą "The Lithuanian National Revolt of 1941", kuriuo įgijo magistro laipsnį 1963 m. Po to, parašęs ir apgynęs disertaciją "The Polish Jacobins -- the influence of the French Enlightenment on the Polish Intellectuals, 1765-

1795", gavo daktaro titulą 1965 m.

Studijų metu ir po to yra dirbęs "Newark Star Ledger" redakcijoje, dėstęs Vakarų civilizacijos, Europos ir Rusijos istoriją Rutgers universitete, o nuo 1966 iki 1969 m. buvo Acen News redaktorius ir Pavergtų Europos Tautų Seime informacijos vedėjas.

Dr. A. Budreckis yra labai veiklus visuomenininkas lietuvių bendruomenės gyvenime, priklauso daugeliui organizacijų, joms vadovavęs -- jaunimo, studentų ir politinėse sąjungose, keletą organizacijų steigėjas, konferencijų ir seimų dažnas dalyvis, dažniausia su pareigom prezidiumuose, ar komisijose.

Dr. A. Budreckis veiklus ir kūrybingas laikraštininkas, dalyvauja beveik visoj periodinėj spaudoj, išskyrus kraštutinę kairę -- komunistinę. Taip pat yra paruošęs studijų, išleistų at-

skirais leidiniais: be jau minėto darbo magistro laipsniui, dar yra šie leidiniai -- "Soviet Occupation and Annexation of Lithuania", "Lietuvių pastangos užsienyje išvaduoti kraštą" ir "Rezistencija Lietuvoje". Tik ką neseniai yra tilpusios jo 2 platesnės studijos dr. A. Geručio redaguotoj knygoj "Lithuania 700 years", o šiuo metu turi jau paruošę spaudai "A Short History of Lithuania".

Jis yra vedęs Giedrę Karosaitę, taip pat veikia lietuviško gyvenimo dalyvė, ir šiais metais jie susilaukė sūnaus, brėkstant pavasariui, brėkstant ir jų šeimyniniam gyvenimui.

Dr. A. Budreckis savo pasaulėžiūra priklauso tautininkijai su plačiu tolerancijos nusistatymu ir kitoms ideologijoms, bet gi kietai atsitrenkdamas į materialistinę pasaulėžiūrą, neatsižvelgiant nepateisinąs komunizmo -- ir kovingas prieš jį.

Jam esant tokiam, t.y. su tautiško ir valstybiškumo principais, išjungimas į Susivienijimą Lietuvių Amerikoje buvo natūralus. Šioj organizacijoj jis jau yra 10 metų. Nuo 1962 m. jis yra jaunimo komisijoje, nuo 1966 m. yra tos komisijos pirmininku. Paskutiniuose 3-juose seimuose buvo prezidiumo sekretoriute, o nuo 1965 m. vertė ir tebeverčia į anglų kalbą visų seimų ir Pildomosios Tarybos protokolus, pristatomus valstijų draudimo departamentui, kontroliuojančiam SLA veiklą.

Iš to jau galima suprasti, kad naujasis SLA sekretorius dr. A. Budreckis (Nukelta į 2 psl.)

SLA Pildomoji Taryba su naujuoju sekretoriumi dr. A. Budreckiu. Sėdi iš kairės: viceprez. S. Gegužis, prezidentas P.P. Dargis, Stovi: Tėvynės redaktorius J. Petrėnas, išdo globėjas adv. S. Briedis, išdo globėja I. Mileritė, naujasis SLA sekretorius dr. A. Budreckis, išdininkė E. Mikuzitė, Lietuvos gen. konsulas New Yorke A. Simutis ir SLA daktaras kvotėjas dr. S. Biežis.

IŠ VISO PASAULIO

• BOLIVIJOS nauja karinė vyriausybė nusavino amerikiečių Gulf Oil Co. naftos šaltinius Bolivijoje, iš kurių kompanija kasdien gaudavo 32,000 statinaičių naftos.

• VOKIETIJOJE karinė aviacija prarado šimtą Starfighter F-104. Tie lėktuvai dėl nuolatinės katastrofų ten vadinami lakiojančiais karštais. Ši kartą lakūnas išsigelbėjo dėka išmetamos kėdės. Bet ankstyvesnėse katastrofose žuvo 54 lakūnai. Starfighter yra amerikiečių firmos Lockheed gaminy, skirtas atominiams bombardavimui, bet montuotas Vokietijoje, kur vokiečių technikai padarė kai kuriuos "pataisymus", kartu apsunkindami trečdaliu svorio. Kiekvienas nukritęs lėktuvas Vokietijai sudaro 6 milijonus markių nuostolių.

• JUNGTINĖMS TAUTOMS šie sovietų intelektualai teikė peticiją dėl žmogaus teisių laisvumo Sovietijoje. Šita peticija, kurią JT Informacijos Centras atsisakė priimti, buvo gauta Jungtinėse Tautose privačiu keliu. Tarp pasirašiusių yra filosofas Esenin - Volpin, poetas Natalija Ginsburg ir nuteistojo rašytojo Daniel stnūs Aleksandras Daniel. Panaši peticija buvo gauta ir gegužės mėnesį, bet sovietams užprotestavus, nebuvo svarstoma. Po to, JT gen. sekretorius Thant informacijos centrums uždraudė priimti panašaus turinio peticijas.

• JERUZALĖS mečetės padegėjo Michael Rohen teisimas atidėtas iki spalio 30 norint padaryti kaltinamojo proto tyrimo testą. Jo advokatas tvirtina, kad Rohen padegimo metu buvęs nesveiko proto, įrodydamas, kad prieš tai jis Australijoje buvo uždarytas beprotnamy.

• AUSTRIJOJE iš komunistų partijos pašalintas marksistų filosofas Ernst Fischer, kuris užėmė stiprią poziciją prieš "komunizmo tankus", aiškindamas, kad komunistams vienas išsigelbėjimo kelias, tai nutraukti santykius su Maskva. Iki šių metų pavasario jis buvo Austrijos kompartijos centro komiteto nariu.

• ČEKOSLOVAKIJOJE anuliotos išvažiavimo vizos į vakarų kraštus. Paliktos galioje tik tiems, kurie vyksta tarpybiniams reikalais.

• LIETUVOJE per paskutinius dvejus metus buvo išgerta 100 milijonų litrų degtinės ir vyno. Taip tvirtina Valdas Banaitis Švytyrų nr. 16, ir tuo galima tikėti, nes jis yra Naujosios Vilniaus psichoneurologinės ligoninės norkologinio skyriaus vedėjas.

Montrealio "Žmogus ir jo Pasaulis" užsidarė

Montrealio pasaulinė paroda "Žmogus ir jo Pasaulis" (Man and his World) gausiai lankyta ištisą vasarą, savo pasirodymą baigė ir spalio 13 d. užsidarė. Tiesa, pati paroda, sutraukusi šiemet net 6 milijonus lankytojų, užsidarė jau rugsėjo 7 d., bet jos dalis -- pasilinksminimų parkas La Ronde veikė iki šiol, kad ir vien tik savaitgaliais, ir sutraukė dar apie 200,000 lankytojų. Ypatingai gausiai paroda buvo lankoma pasakutinių savaitgalių, ir net pirmadienį, spalio 13 d., kada Kanadoje švenčiama Padėkos Diena ir žmonės buvo laisvi nuo darbų. Paroda atsidarydavo vidurdienį ir buvo atdara iki 2,30 val. ryto. Pasitaikys gražiam ir šiltam orui, net ir haktimis, lankytojų niekur nestigo.

Tiesa, patys svarbiausi pasirodymai jau nebeveikė: tai prancūzų teatras "Le Jarden d'Étoiles" ir buvęs čekoslovakų 3 dimensijų teatras Laterna Magica, kuris šiemet vadinosi "Hey, Look!", jau buvo užsidarė. Bet veikė didelė daugybė kitokių įvairenybių. Akvariumas net dviejose vietose rodė žuvis ir kitokius jūrų gyvūnus, vakarais čia pat esančioje įlankoje buvo ruošiamos vandens slidininkų lenktynės, visad sutraukiančios minias lankytojų, su temomis buvo didingi vandens fontanų parodymai ir fejerverkai. Įvairiausios karuselės sukosi pilnu tempu, o gausūs restoranai buvo perpildyti. Ypatingai puikų pasisekimą turėjo tie, kurie turėjo kokias nors programas. Štai, ispanų restoranai, prisikimšę iki kaupo, rodė puikią programą su savo šokėjais ugnies rijikais ir calyp-

so išpildytojais. Gretimas Antilių salų restoranai, turįs didžiulę salę, rodė labai puikią kolumbiečių šešių asmenų grupę su savo gražuole dainininke, išpildę žavėtiną pietų amerikiečių dainas ir šokius. Edmontone Forte esąs "Golden Garter Saloon" turėjo savo "Wild West" programą. Kas norėjo išgerti importuoto alaus, galėjo užteiti į anglų salūną "Bulldog", kur buvo gaunamas "Whitebread" ir kitoks alus, šveicarų puikiai dekoruotas restoranai siūlė savo "Alpenbraeu" alų, portugalai ir olandai turėjo savo užėigas su pasirodymais. Bavarijės restoranai su Muencheno "Lorenbraeu" alumi ir muzikantais sutraukdavo milžiniškus lankytojų būrius. Tiesa, einant parodai į galą, jis buvo sumažinęs savo apimtį -- Biergarten jau nebeveikė, bet lokalas tebebuvo pilnas, kaip ir anksčiau. Vidurmiestyje jie atidarė naują restoraną, kuris vadinsis "Old Munich" ir kurio dekoravimo darbai jau baigti ir atidarymas įvyksta spalio 16 d.

Didžiulės elektroninės iškabos prancūziškai ir angliškai skelbė: "Thank you from Man and his World, see you in 1970", kas reiškia, kad šis sezonas jau pasibaigė, bet paroda vėl bus atidaryta kitą met, ir La Ronde pradės veikti gegužės vidury, o pati paroda birželio 12 d. Taigi visi, kurie šia paroda gerėjosi šiuos ir praėjusius du metus, galės ją vėl lankyti kitą met ir jau gali planuoti savo kitų metų atostogas praleisti belankant parodą.

Labai nesmagų įspūdį padarė lankytojams spalio 7 d., įvykęs Montrealio policijos ir gaisrininkų streikas. Policijai išėjus streikuoti, visoks padugnių elementas išėjo į gatves ir pradėjo savo darbą: buvo išplėsta apie 19 įvairių įmonių, tarp kurių 10 bankų, vidurmiestyje laisvę gavusios paauglių minios išdaužė krautuvų langus ir išnešė gėrybių už maždaug 2 milijonus dolerių, išdaužė McGill universiteto langus. Tarp taksi vairuotojų ir Murray Hill autobusų kompanijos tarnautojų vyko tikra kova su susišaudymais ir padegimais. Buvo sugadintas garažas ir keli autobusai, nušautas vienas policininkas ir su-

A. DARGIS

Kompozicija

žeista didelė daugybė pašalinių asmenų. Visoks biznis buvo nutrauktas ir žmonės spruko į namus, kad nebūtų užpulti ir apiplėšti. Tvarkai palaikyti buvo iššaukta kariuomenė ir provincijos policija, kuri nestreikavo. Tačiau vietos sąlygos neprityrusi provincijos policija ir kariuomenė nedaug ką galėjo padaryti.

Vietos prancūzai separatistai suruošė demonstracijas būk tai policijos reikalavimams paremti, bet faktiniai tos demonstracijos buvo nukreiptos prieš Vietnamo karą. Bet ši kartą policija, kuri po savo streiko jau grįžo ir vėl pradėjo darbą, kad ir su labai nusmukusiu prestižu, tvarką įstengė palaikyti. Kadangi demonstracijos ruošėsi "Front de Liberation Populaire" organizacija (Liaudies išlaisvinimo frontas) demonstracijoms neturėjo leidimo, tai policija jau iš anksto išpėjo, kad demonstracijos nebus leistos ir visoks smurtas bus sudraustas. Nežiūrint to, vakare, spalio 10 d., Lafontaine parke prisirinko keli tūkstantai demonstrantų, daugiausia paauglių, kurie mėgino susitvarkyti į kolonas ir, šūkaudami šūkius, kaip tai "Tegyvuoja Ho-Chi-Minh" ir "Tegyvuoja laisvas Kvebekas", mėgino žygiuoti iki rotušės senamiestyje. Tačiau policija ir kariuomenė demonstrantus greitai išvaikė, nors būta ir rimtų susidūrimų. Visą vidurmiestį užplūdo tūkstančiai automobilių, norėjusių pamatyti, kaip policija kaunasi su demonstrantais: visoks trafikas buvo paraližuotas ir pati policija, negalėdama prisibrauti pro susikimšusias mašinas, demonstrantus vaikė net šaligatvėmis važinėdami motociklais su priekabomis. Per porą valandų tvarka buvo atstatyta ir nuostolių ši kartą nebuvo padaryta. Bet tą vakarą lankytojų La Ronde parke tebuvo tik negausiai. Žinoma, tokioms sąlygoms esant, ir parodoje lankytojų negalėjo būti

daug. Kokie pakeitimai ar nauji persitvarkymai bus parodoje kitą metą, kol kas nepaskelbta. Taip pat dar nesuvesti ir šių metų balansai. Iki pasimatymo kitų metų "Žmoguje ir jo Pasaulyje"!

Ant. Bernotas

FLORIDA

ISVYKA IR DIDELĖ NELAIMĖ

Spalio 12 d. įvyko Cocoa ir apylinkės Lietuvių Socialinio Klubo išvyka. Tokios išvykos pasižymi savo vaišingumu ir draugingumu. Suvažiuoja lietuviai net iš poros šimtų mylių apylinkės. Taip ir į šią rudens išvyką suvažiavo net iš Lake Worth: Augūnai, Žaliai ir Karpiai. Vaziavo ir Aimonai iš Hollywood, Fla., veždami su savim p. Buivydiene (Jono Buivydo našlę).

Šioje išvykoje vaišės ir pietus prasidėjo apie pirmą val. dieną. Darbščios Klubo šeimininkės apkrovė stalus skaniausiais, namuose pagamintais valgiais. Klubo pirmininkas Jonas Hermanas pasveikino išvykos dalyvius ir pristatė Lake Worth Lietuvių Klubo pirmininką A. Augūną. Abejų klubų pirmininkams besisveikinant jie buvo nufotografuoti. A. M. Augūnas sveikino, gerėjosi ir dėkojo Cocoa L. Klubo nariams ir džiaugėsi tokiu šauniu parengimu. Taipgi kvietė Cocoa L. Klubo narius atsilankyti į Lake Worth L. Klubo parengimą.

Besivaišinant daugelis nerimavo, kad svečiai iš Hollywood dar vis neatvažiuoja, o tikrai buvo žinoma, kad išvažiavę. Kuomet ir iki išvykos pabaigos neatvažiavo, pradėtą telefonu teirautis kol sužinota, kad važiuojančius Aimonus su Buivydiene ištiko kelionėje nelaimė. Jų mašina apsivertė ir visus sužeidė, kad jie visi nugabenti į Stuart, Fla. ligoninę. Kitą rytą Augūnai, grįžtant į namus, sustoję ligoninėje rado sunkiai sužeistą Buivydiene. Jai lužusi koja, sulaužyti keli šonkauliai ir galva labai sutrenkta. Aimonienės lužusi ranka ir šonkauliai, o Aimonas išliko su mažu rankos sužeidimu ir tą pačią dieną, autobusu parvažiavo į namus. Kaip moteris ilgai turės pasilikti Stuart'o ligoninėje tikrų davinių dar nėra. Linkime visi, abiejų klubų nariai, kad jos greičiausiai pasveiktų.

A. M. Augūnas

KLEVO LAPO ŠALY

PRANYS ALŠĖNAS

LIETUVIAI KANADOJE

Ryždamasis informuoti apie Kanados lietuvių, pirmiausia noriu parašyti apie šio krašto lietuvių palamai, duoti kiek istorinių žinių, kurias nors sutrauktai, paėmiau iš neseniai išleistos knygos -- "Lithuanians in Canada" (Lietuviai Kanadoje). Toji knyga išleista anglų kalba ir yra tarytum Kanados lietuvių istorija.

Lietuviai Kanadoje -- seni šio krašto gyventojai. Pirmųjų jų atvykimas Kanadon -- siekia tolokai priešfederacinius Kanados laikus. O Kanados provincijų federaciją (susijungimas į vieną milžinišką -- bent ploto atžvilgiu -- valstybę) -- įvyko tik truputėlį daugiau kaip prieš 100 metų. Kanados federacinio apsiungimo šimtmetis buvo atšvęstas 1967 metais.

Pačių pirmųjų lietuvių atvykimas Kanadon -- nėra užregistruotas, nes pati Kanada -- jokių statistikos žinių nerinko ir tokios srities knygų nevedė ligi 1871 m., o tada -- Lietuva buvo Rusijos caro dominuojama.

Prieš 1918 m. Kanadon atvykę lietuviai, dėl sunkiai išaiškinamų priežasčių, buvo užregistruoti su vengrais, moravais ir kit. tautybių asmenimis.

Pirmoji informacija apie atvykusius iš Lietuvos į Kanadą imigrantus rasta Didž. Britanijos Karo ministerijos archyvuose. Tas žinias surinko ir paskelbė spaudoje mūsų istorikas Konstantinas Jurgėla.

Vėlyvesniųjų atvykėlių iš Lietuvos Kanadon žinios siekia, maždaug, 1900 m. Iš to meto imigrantų dar yra ir dabar palikuonių, kurie prisimeną pavardes ano meto lietuvių, pasiekusių Kanados krantus.

Tuolaikiniai patys pirmieji imigrantai iš Lietuvos buvę: broliai Štarkos, atvykę ne tiesioginiai iš Lietuvos, bet iš Glasgow.

1902 m. rudenį Kanadą pasiekė trys individualūs lietuviai -- Bernatavičė, Misevičė ir Treičys. Jie atvažiavę -- ir vėl greitai išvykę, persikėlę gyventi į Jungtines Amerikos Valstybes. 1903 m. atvykę vėl trys lietuviai -- visi trys broliai: Petras, Pranas ir Tadas Cironkos. Į tą patį metų pabaigą -- Kanadą pasiekė Jonas Kukys, Antanas Zigmantas, Juozas Valančiūnas, Degučio šeima, Vincas Žemaitis, Joniko šeima, Venckūnai ir kit. Jie atvyko taip pat iš Anglijos ir iš Skotijos. Atvykusieji, pasirodė, čia rado išikūrimo ir pragyvenimo sąlygas priimtinas, todėl jie informavo draugus Skotijoje, kurių vėliau -- atvyko ir daugiau. Minėtieji atvykėliai apsistojo Montrealyje. Dar ir dabar gyvenama tenai jų palikuonių -- Žemaitis, Juškevičius -- Miller, Dubauskas ir kt.

Pirmosios žinios nurodo, jog daugelis iš pirmųjų lietuvių imigrantų, palikusių Lietuvą, atvyko į Skotiją ir tenai stėjo dirbti kaip kasyklų darbininkai. Ankstyvieji rašytiniai duomenys rodo, jog pirmasis į minėtas kasyklas atvykęs lietuvis -- buvęs Antanas Glinskis. Jis atvykęs ir pradėjęs darbą Skotijos Sydney Mines. Jo darbininkystės dokumentas bei jo užrašai -- išlikę ligi šių dienų ir suteikia medžiagos apie anuometinę lietuvių koloniją Skotijoje.

Po 1905 m. revoliucijos Rusijoje, lietuviai pradėjo emigruoti ir vykti tiesiai į Kanadą -- bet tarpinio sustojimo Anglijoje. Tuometinė Rusijos caro priešpaula ir policinės represijos -- vertė daugelį lietuvių palikti savo gimtąjį kraštą ir vykti svetur laimės ieškoti.

Ypač 1911 m. ir kiek vėliau Kanada susirūpino padidinti savo gyventojų skaičių, todėl plačiau atidarė ir imigrantams duris, prižadėdama imigrantams net kai kurių lengvatų. Lietuviai -- tuo ir pasinaudojo. Pagal vėliau jau randamą statistiką, lietuvių imigrantų 1966 m. balandžio 1 d. buvo 27.942 asmenys.

PIGIAUSIAS BŪDAS APSILANKYTI SAVO SENOJE TĖVYNĖJE

Jeigu turite draugus ar gimines Europoje, ar nemalonu būtų nustebinti juos savo apsilankymu? Tik priekit prie savo telefono ir netrukus ilgai galėsit kalbėti su saviškiais ten tėvynėje.

Savaitinės kainos asmeniui -- su -- asmeniu už tris minutes laiko bent kurioje dalyje Europos yra tik \$12 (plus Federal Tax). Ir numatytos kainos pritaikinta pasikalbėjimams daugelyje kraštų tam tikromis valandomis naktį ir sekmadieniais, Operatorė suteiks jums smulkesnius paaiškinimus.

Pasikalbėti su užsieniais yra lengva, tik pasukit "OPERATOR" numerį ir ji viską kitką jums atliks. Turėkit malonų vizitą su saviškiais jūsų tėvynėje.

Ohio Bell

DIRVA

THE LITHUANIAN
NEWSPAPER

6907 SUPERIOR AVENUE, CLEVELAND, OHIO 44103

Telephone: (216) 431-6344

Second-Class Postage paid at Cleveland, Ohio.

Published Two Times a Week

every Wednesday and Friday

by American Lithuanian Press Radio Ass'n.

VILTIS, Inc. (Non-profit).

Subscription per year \$13.00. Single copy 15 cents.

Editor Vytautas Gedgaudas.

Business Manager Kazys S. Karpius.

Dirva išleista trečiadieniais ir penktadieniais.

Prenumerata metams \$13.00, pusei metų \$7.00.

KONTRAVERSIJA DĖL GRUODŽIO 17 AKTO

Kontraversija dėl 1926 m. gruodžio 17 dienos akto iškilo Kazio Škirpos laišku "Dirvoj", kuriuo jis pasisakė dėl vienos iš apibudinančių žinutės Alberto Geručio redaguotoj knygoj "Lithuania 700 Years". Tuo atsisivėrė mūsų žinomoji socialinio gyvenimo žaizda, kurios mes nemėgstame liesti, kadangi ji skirtingai suprantama ir jos palietimas sukelia skausmą.

Škirpa 1926 m. gruodžio 17 d. buvo mūsų Kariuomenės Vyriausiojo Štabo viršininkas. Kai sakytas aktas ėmė reikštis, jis savopaties iniciatyva laikinai pasitraukė iš savo tarnybos vietas Kaune. Kai sakytas aktas išgalėjo, jis buvo pakeistas kitu asmeniu kariuomenės vadovybės centre ir profesiniam rikiuotės kariui, turinčiam išskyrus vykdyti, nors generalinio štabo karininko laipsnyje, neįprastu būdu buvo paskirtas svetimos didelės apdairumo reikalaujančios profesijos rodos pirmą ypatingoms inteligentinės tarnybos ir vėliau bendroms diplomatinėms pareigoms vadovauti Berlyne. Dėl sakymo įvykio jis nukentėjo orumu ir pajuto skriaudą. Nukentėjusiam leista važdą išpūsti ir mūsų svarstomą aktą perdėti pavaldinti smurtu. Tačiau visuomeninės savisaugos samprotavimas yra leidžiamas pagal socialinę etiką lygiai kaip asmeninės savisaugos samprotavimas yra leidžiamas pagal baudžiamą teisę. Jei jie iškeliama, tai reikia juos rimtai svarstyti, bet ne vien tik ignoruoti. Tačiau nepatartina savo gyvenimą kartinti nemaloniais drausmės sulaužymo ir asmeniškos skriaudos prisiminimais. Tautos ir teisės susikuria ir iš-

MARTYNAS KAVOLIS

nyksta ne vien kariškių drausmės ir legalumo principais.

Gruodžio 17 dienos akto ruošėjai ir vykdytojai jų pasireiškimą atvirai pavadino perversmu. Jie jį parėmė samprotavimu, kad jis buvo skirtas Lietuvos valstybei nepaprastomis priemonėmis gelbėti nuopadėjusio rusų komunistų perversmo pavojaus, kai valdžios vyriausybė pasirodė esanti per silpną paprastomis priemonėmis susidoroti, kai jos likimas priklausė nuo silpnos daugumos seime, kurią sudarė tautinių mažumų 9 atstovai. Gerbdami pirmą Škirpos pažūrą dėl valdžios autoriteto ir asmens orumo, negalime ignoruoti antros perversmininkų pažūros dėl socialinio autoriteto ir piliečių išimtinės teisės perversminėmis priemonėmis susitvarkyti. Tuo išimtinu požūriu mūsų svarstomas aktas buvo "teisė" bet ne "smurtas". Socialinė etika išimtiniais atvejais, jei jų negalima sutvarkyti paprasta tvarka, leidžia panaudoti nepaprastus perversminius veiksmus. Tai yra pavojingas dviejų asmenų kardas, kurio negalima nereikalingai pakelti ir ne garbingai nuleisti. Kalbant apie valdžios stiprumą ir apie lygsvarą tarp valdžios veiksnio ir visuomeninio veiksnio, matome daug daugiau perversminių pasireiškimų dabar Amerikoje, kur valdžios vyriausybė ir kariuomenės vadovybė neišlaksto išimtinės padėties krizei pasireiškus, matomai jausdama esanti pakankamai stipri.

Tarp sakytų dviejų pažiūrų mūsų svarstomo akto reikalu, tai yra

tarp vykdytojų ir nukentėjusiųjų, yra dar trečioji akte nedalyvavusiųjų asmenų pažūra, kurią galima vadinti socialiniai teisine pažūra. Aš asmeniškai nedalyvauju to akto pasireiškime ir juo nenukentėjau. Bet aš lygiai su kitais piliečiais naudojaus tuo aktu sudarytu mūsų nepriklausomos santvarkos pastovumu. Juk yra žinomas faktas, kad rusų komunistų perversmo pavojus pasaulio revoliucijai įvesti nuolat grėsė Lietuvos valstybės nepriklausomybei. Dėl to pas mus neapsieita bešimtinio karo stovio, kuriu metu buvo lengviau susidoroti su tuo pavojumi. Bet kairioji valdžia 1926 m. vasarą, pasidariusi priklausoma nuo mažumų seime ir jų įverčiama, panaikino nepaprastą padėtį varžtus. Tuo valdžia susilpnėjo ir komunistinės partijos įgavo daugiau galios savo perversminei veiklai išvystyti. Akių vaizdą rusų komunistų prievartos anttrapasau liniam karui prasidė-

dant, Lietuvos nepriklausomybės panaikinimo 1940 metais ir lietuvių nuteisimų už nepriklausomybės sudarymą ir pa laikymą, dabar vis labiau išskyla klausimas -- ar Lietuvos nepriklausomybė be 1926 m. gruodžio 17 d. akto būtų išilaikiusi iki 1940 metų.

Gruodžio 17 dienos aktas pasidarė teoretinio pobūdžio jau anuomet, kai Prezidentas Grinius legaliai priėmė Šlezevičiaus vyriausybės atsisąstodinimą, Smetonai pavedė sudaryti perversminę vyriausybę ir pagaliau pats atsisąstodino ir Seimas legaliai išrinko Smetoną nauju prezidentu ir patvirtino Volodemaro vyriausybę. Užkulisiniai socialiniai spaudimai pasitaiko visur. Tačiau ne vien tik jie nulemia valdžios sudarymą ir santvarkos le galumą. Pagaliau, Vyriausiasis Tribunolas išaiškino, kad mūsų čia svarstomo akto įtakoje susidarė nauja teisė. Dabar vien tik nuo gyvenimo atitrūkę partiniai fanatikai, nesuprantą komplikotų teisės ir socialės dėsnių bei gyvo gyvenimo reikalavimų, gali dar ginčytis dėl gruodžio 17 dienos akto pobūdžio.

Keli žodžiai ponui plk. K. Škirpai

Ponas Kazys Škirpa savo pastabose apie 1926 m. gruodžio 17 d. sukilimą, dr. A. Geručio aprašytą anglų kalba knygoje "Lithuania 700 years", Dirvoje spalio 3 dieną rašo, jog autorius yra iškraipęs praeities tikrovę.

Tolimą praeitį aprašant lengva būtų ir suklysti, ne kiekvienas turi puikią atmintį viską gerai atsiminti bei patikrinti. Tačiau daug nuostabiau kai mes iškraipome dabartį. Štai ir p. Škirpa jau pačiu pirmuoju sakiniu paklysta dabartyje, nes taip rašo:

"Dirvos bendradarbis p. Emilija Čekienė, savo komplimentuose Dr. Albertui Geručui, įpagrafė už sugebėjimą "praplaukti visas povandenines uolas" Dirvoje š.m. rugsėjo 19 d. laidoje 1926 metų sukilimo pristatyme "Lithuania 700 years".

Tie žodžiai, deja, ne mano sugalvoti komplimentai dr. A. Geručui, bet pacituoti Dirvoje iš "Europos Lietuvio" ir jie aiškiai išskirti kabutėmis, todėl neaišku, kaip skaitytojas p. Škirpa galėjo nepastebėti.

Ta proga tenka priminti, kad už tą skyriaus aprašymą autorius panašų komplimentų yra ir daugiau gavęs, kurių aš esu liudininkė ir kurių net pats dr. A. Gerutis nei

girdėjo nei žinojo. Pirmasis komplimentas jam buvo skirtas anglų kalbos stilisto, kuris yra JAV enciklopedijos vienas iš redaktorių, Rytų Europos kraštų istorikas, grąžindamas tekstą pridėjo savo pastabas, kad dr. A. Gerutis labai vykusiai ir tolerantiškai pristatė skaitytojui taip jautrų klausimą, be jokių politinių simpatijų kuriai nors partijai.

Toliau p. K. Škirpa daro man tokį priekaištą: "Ponia Čekienė prieš tokius dr. Geručio išsireiškimus ne tik nereagavo, bet priešingai užgyrė dr. Geručio pasielgimą paskaitydama jį pavyzdingu... Faktinai sukilimas buvo beprasmiškas, nes, kaip žinoma, pati M. Šlezevičiaus Vyriausybė ruošėsi persiformuoti, būtent -- įtraukti į Ministrų Tarybą ir atstovus nuo dalies opozicinių grupių, kad tuo būdu sudarius sau kitokią balsų daugumą Seime ir atslūginus vidaus politinę įtampą taikingu parlamentiniu keliu".

Nors tai yra tą sukilimą aprašiusio autoriaus reikalas, bet kadangi p. Škirpa mano, kad aš, kaip veikalo leidėjas -- Lietuvos Nepriklausomybės Fondopirmininkė turėjau reaguoti, tai tebūna leista ir man savo nuomonę tik dabar pasakyti. Tikėkime, kad pats M. Šlezevičiaus Vy-

riausybė ruošėsi jau persiformuoti ir į Ministrų Tarybą įtraukti ir kitų grupių atstovus, nes kurie tų įvykių neatsimename, matome iš to laiko prezidento dr. K. Griniaus pasikalbėjimo su Seimo nariu Rapolu Skipičiu, kuriam prezidentas tų įvykių brendimo metu sakė:

"Matau, kad Požėlą nesugeba tinkamu būdu tvarkos krašte palaikyti, o ir Čepinskis skubinas patenkinti lenkų mažumos išpūstus reikalavimus, visai nežiūrėdamas ar nesuprasdamas lietuvių visuomenės, ypač jaunosios inteligentijos nuotaikų.

-- Iš to seka pone prezidento, kad socialdemokratų ministrai sąmoningai ar dėl nesugebėjimo veda vastybės bei tautos reikalus labai pavojingu keliu. Ar negeriau būtų nuo socialdemokratų atsisakyti, o sudaryti koaliciją su krikščioniškuoju bloku? -- sakė R. Skipitis.

-- Manau, kad taip būtų geriau, ir taip bus padaryta. Tik reikia dar keletą mėnesių palaukti. Krikdėmai, būdami valdžioje per daug išsiplėtė. Norime įstatyti jiems priklausomas vėžes. Valstybės biudžete reikia apkarpyti pozicijas katalikiškoms mokykloms ir klebonijoms. Manau, kad ne vėliau kovo mėnesio jau galėsime su socialdemokratais skirtis ir sueiti į koaliciją su praktiškesniu krikščioniškuoju bloku, -- atsakė prezidentas dr. K. Grinius.

-- Bet ar išlaikysite ligi kovo mėnesio?

-- Taigi. Ir man tas rūpi. Požėla jau parodė savo nesugebėjimą. Pa-peckys su Škirpa man irgi neatrodo, kad būtų praktiškesni vyrai. Bet Šlezevičius optimistas. Jis arčiau visų reikalų stovi, gal geriau ir visą padėti žino. (A. Smetona, Merklio 319 psl.)

Kaip matome iš įvykių tuo metu persitvarkymų, ministeris pirmininkas Šlezevičius, būdamas optimistas, nenujautė ir neįvertino visuomenės nuotaikų ir nuo lapkričio mėnesio pasikalbėjimo ligi kovo nesulaukė savo persitvarkymų ir sukilimas įvyko gruodžio 17 d.

Be to, p. Škirpa teigia, kad "sukilimą pravedė ne mūsų ano meto karininkija, kaip tokia, bet, kaip ir Dr. Geručio pasakytą, tik "a group of officers" -- nuosavę galiu pasakyti dargi visai neskaitytą".

Kažin, ar kas nors sukskaiciavo tos grupės skaičių, tačiau buvo tada kalbama, kad plk. J. Petruitis gruodžio 16 d. tikino savo igulos ištikimybę vyriausybei, o po 12-tos valandos pirmasis su savo pulku pradėjo perversmo veiksmus.

Reiškiu pagarbą

E. Čekienė

ŠIS BEI TAS

● Akiračiuose V. Rastenis, pritrūkęs kuo dar pakritikuoti mūsų viešumos veiklą, pasiūlo peikti specialius metų vardus -- Šukius, kaip Vytauto Didžiojo, Maironio, Donelaičio etc. Esą tai tik tušti burbulai, nes neduoda jokių teigiamų rezultatų, lieka tik apsijuokimas. Girdi, tegu vėliau post factum iškyla ypatingi vardai, jei kuriais metais ką žymiau nuveikėme. O iš anksto metus krikštyti -- jam atrodo ta mada išsigimusi.

Šitokia defetistinė pažinra yra klaidinga, be to, ir žalinga. Atidžiau žvelgdami pastebime, kad vis dėlto tie šukiai ateinantiems metams duoda šį tą vertingo. Pvz. Vytauto D. metų paskatos dėka gimė toks žymus kūriny -- B. Sruogos Milžino paunksmė; be to, buvo teigiamai paveikta krikštyti naujagimius lietuviškais vardais, pirmiausia Vytautu. Ar nemalonu, kad toji karta šiandien ir svetur tebegarsina Vytauto -- narsaus Žalgirio kovūno lietuvių, garbę? Ar geriau, kad tie Vytautai čia Amerikoje dabar gyventų kokiais Marmertais, Euzebijais, Florijonais?

● Maironio ar Donelaičio metais taip pat -- argi nebuvo spaudoje bent šiek tiek daugiau ir ryškesnių žinių apie tuos kūrėjus, ar nebuvo suruošta specialių sueigų bei paminėjimų visuomenės tarpe -- net ir svetimtaučių auditorijose? Gi betokio šukio būtų buvusi visiškai tyla. O ypatingos temos iškėlimas pabrėžtinai -- visuomet sukursto visuomenės domes, nevieną pakastina uoliau ką norstose srityje atlikti. Ta tema būna dažniau spaudoje paliečiama, susirinkimuose priminama, žodžiu -- suteikia daugeliui mūsų žygių turinogesį atspalvį. Neužmirština, kad dažnai dideli darbai prasideda nuo detalių, nuo mažų užuominų: šukis ar idėja pamažu neša vertingą pelną.

● Iš tikrųjų yra naivu, tiesiog vaikiška laukti, kad visi planai bei lokesčiai vis 100% išsipildytų. Gana būna, kad ta linkme bent kiek aukštyn pasistumama, kad tą dalyką iš laiko užmaršties vėl akivaizdon išstatome, bent mėginame ta kryptim savo jėgas suteikti. Štai Nobelio laureatas Sinclair Lewis taip išsireiškė vienam jaunam autoriui: "Jei tau iš 10 projektų bent vienas gerai pasiseka, tai -- tikrai laikytina nemažu laimėjimu! O neprisąžinimas šio pagrindinio dėsno gyvenime jau daugelį žmonių nustatė į beviltišką nusiminimą arba visiškai juos sužlugdė".

● Prof. A.R. Jensen, tyrinėjęs žmogaus inteligencijos pradus, jų kilmę, ugį ir reiškimąsi amžiaus bėgyje, nustatė, kad maždaug apie 80% inteligencijos pradų įgimstama iš tėvų jėgų protėvių, o tik apie 20% įgaunama iš mokymosi bei ugdymosi, socialinės aplinkos, gamtos etc. Šios psichologo mokslinės išvados labai papiktino tuos, kurie bando žmogaus išmintingumą bei elgesį suvesti vien į socialines ir ekonomines sąlygas.

● Vienas balsas spaudoje atsišaukė: tik ne vadinkime savos tėvynės Lietuvėle, nes tai menkavertiškas savęs nužeminimas. Juk niekas nesako Belgijėlė ar Portugalijėlė, Galbūt mes per daug įsiklę tą savo menkumą, nors yra nemaža tautų bei valstybių už mus siauresnio dydžio bei garbės. O Lietuvos istorija -- praeitis net labai didinga (tad beveik priderėtų Lietuvą itin didžiai laikyti!), o ir dabar pvz. partizanų heroiškos kovos dėl laisvės, mūsų ryžtingas susitelkimas spirts prieš okupantą, lietuvių kultūriniai bei moksliniai pasireiškimai svetur -- visa rodo, kad nesame kokia menkutė tautelė, o lygiavertė kitų tarpe. Ugdykimės savigarbą ir pasitikėjimą savim -- tai padės mums dar aukščiau savo tautos garbę pakelti.

SKIRPSTAS

We Offer To Savers

SAVINGS CERTIFICATE

5 1/4%

6 or 12 MONTH \$10,000 or MORE

4 3/4% per annum

Paid Quarterly

Computed and Paid as of: Mar. 31 -- June 30 Sept. 30 -- Dec. 31

5%

6 or 12 MONTH \$5,000 or MORE

4 3/4% per annum

Paid Quarterly

Computed and Paid as of: Mar. 31 -- June 30 Sept. 30 -- Dec. 31

Mutual Federal Savings AND LOAN ASSOCIATION

2212 W. CERMAK RD. Chicago, Ill. 60608
Virginia 7-7747

PETER KAZANAUSKAS, PRESIDENT

JOURNEYMEN TOOLROOM AND MAINTENANCE MACHINISTS

Good starting pay, good benefits, steady work. Openings on all 3 shifts.

GENERAL ELECTRIC COMPANY

APPLY AT
CLEVELAND WELD'S PLANT
1133 EAST 152 STREET
OR CALL 266-4279
FOR APPOINTMENT

An Equal Opportunity Employer (81-87)

IŠ KELIONIŲ PO VESPUČIO ŽEMES (1)

Jonas Pranas Palukaitis

PRIEŠ DAUGEL AMŽIŲ TYVULIAVO GILI JŪRA

"Velnias paėmė jį labai aukštą kalną, parodė jam visas pasaulio karalystes ir jų garbingumą..."

Na, ar toks pasakojimas neišryškina, kad Alpiejus sūnus Levis, šiandien mums labiau pažįstamas iš Mato Evangelisto slapyvardžio buvo lygumų gyventojas ir sėslus miesčionis, savo amžiuje neįkopusi aukštesnę kalvą? Jėzus net nepaėmė jo, būsimo pirmojo biografo, į Taboro viršūnę, tepakilusią nuo jūros paviršiaus nepilnus pora tūkstančių pėdų. Jis greičiausiai, prieš įsijungdamas į apaštalus, nebuvo nėkojos iškėlęs iš to nykaus, drėgno ir karšto, Kafr Nahumo, okupantų romėnų vadinamo Kapernauimu, nes, pramokęs kiek rašyti ir skaičiuoti, jis nuėjo į koloborantų eiles, lupdamas iš savo tautiečių mokesčius okupantui, ir tūnojo, kaip pelė po šluota, tų okupantų -- Romos legijonierių ir Herodo samdinių geramų apsaugoje, kuri faktiškai tebuvo veiksminga tik tame niūriame juodo bazalto pastatų telkinyje -- mieste, nes už miesto, netolimose kalvose, jau viešpatavo Stro pieji, -- laisvę atkovoti siekį žydu partizanai, diena po dienos laukdami ateinančio Mesijo -- Karaliaus, o iki jis ateis, užsiimdinėdami jokie gailėsčio nerodymu nei okupantams, nei jų bendradarbiams...

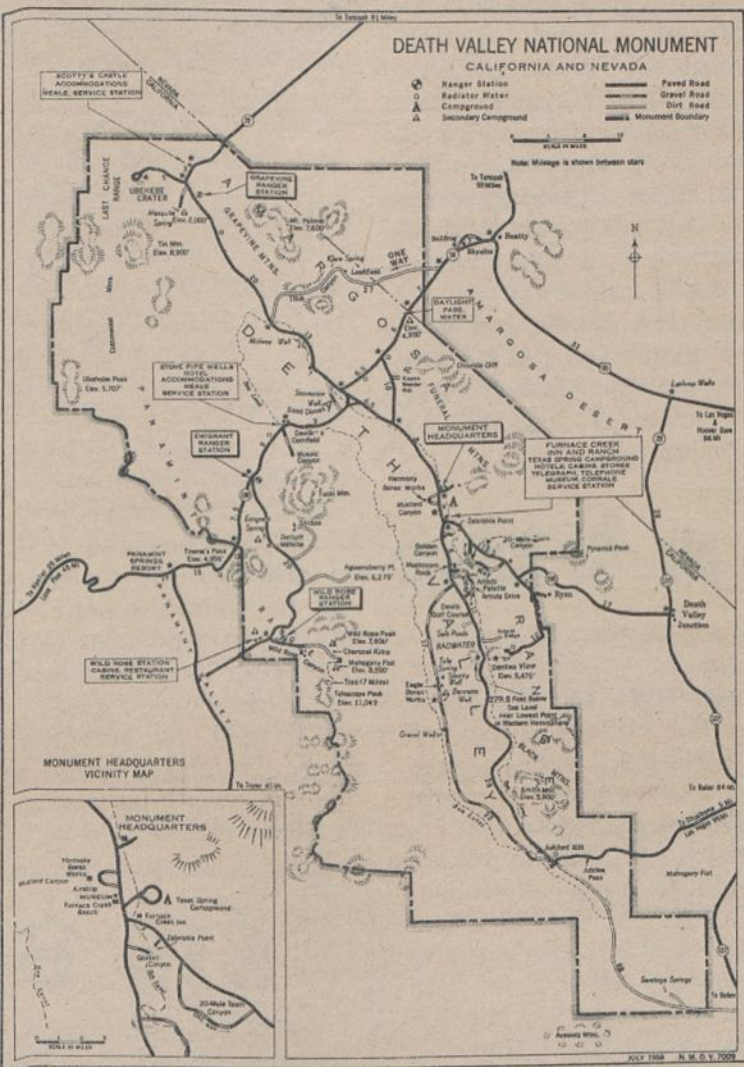
Bet palikim ramybėje Alpiejus sūnų -- jis šioje istorijoje tik tuo dėtas, kad kažkada įkalė mano vaizduotėn tariamai beribį -- be jokio galo, be jokio krašto -- reginį nuo aukšto kalno. Ką gi, rasė jis, kaip jo išmonė diktavo. Iš kur jis ir galėjo žinoti visas tuometines pasaulio karalystes, okal-

nai lygumų gyventojų vaizduotėje visada sužadina didesnes perspektyvas, nei, įkopus į juos, akis gali aprėpti.

Kai pirmojo pasaulinio karo metu okupantas germanas nušlavė gražiausius Lietuvos pušynus pietiniame Nemuno krante, šimtai kvadratinų kilometrų virto milžiniška kelmynė ir nugentų sakų kupetyne. Kas nežino, kaip jautrus liepsnei yra perdžiūvęs pušies spyglias ir gintariniais sakais varvanti šaka -- niekas nespėtų išnešti kulnų iš tų

įkeltas jo viršūnėn toks gardelis, iš kurio galėdai apžvelgti tolimus plotus.

Viena tokia kalva, bene aukščiausia mano tėviškės giriose, buvo vadinama Gairiakalniu. Iš mažens vis girdėdavau, kaip suaugusieji pasakodavo apie matomus nuo jo septynių bažnyčių bokštus. Ir kaip norėjau juos pamatyti, nors geografiniai vardai tada man dar nieko nesakė. Vieną saulėtą rudens dieną, renkant grybus miškų platybėse, mano troškimas išsipildė: tėvas

plotų, jei kur stryktelėtų raudonasis gaidelis, kad ir garvežiuko išmestos kibirkštės išskeltas. Buvo tad tuose plotuose įrengti gaisrų sekimo punktai: aukštesnių kalvelių viršūnėse palikta po stipresnį medį,

nuvedė į Gairiakalnį, Eglė kalvos viršūnėje jau buvopadžiūvusi, prie jos prikaltieji skersiniai girgždėjo ir gardelis jis viršūnėje atrodė netvirtas, siūbuojąs, bet reginys vaikiškon atmintin įstrigo visam gyvenimui.

Žemiausia vieta amerikiniame kontinente -- Blogojo Vandens dauba Mirties slėnyje. Iš kaboje yra matoma klaida: keliomis pėdomis gilesnis taškas surastas truputį toliau nuo stulpelio.

Ji dar labiau įkalė jau paūgėjusio išgirsti anie evangelisto žodžiai. Deja, tai buvo tik lygumų gyventojų vaizduotės iliuzija -- daug ribotesnės, nei tikėjau, pasaulio platybės mačiau ir nuo Alpių viršūnių ir nuo Uolinių kalnų garsiosios Pike.

Ir dabar, štai, rudens saulei mirguliuojant, stoviu Dantės Reginyje (Dant's View), visą mylią veik statmenai pakilusiu virš giliausios viso amerikinio kontinento daubos Badwater (280 pėdų žemiau jūros lygio), o kiek matau? Tiesa, kitoje slėnio pusėje iškylanti Panamintų grandinė pridengia artimąją perspektyvą, bet tolumoje banguoja viena už kitos eilė kalnų grandinių. Žinau jų vardus: Slate, Argus, Coso, Inyo ir mėlynieji Sierra Nevada. Kuri ketėra kuriai grandinei priklauso? Sakoma, kad iš čia gerai matoma aukščiausioji Valstijų viršūnė Mt. Whitney, esanti už 80 mylių. Ar matau ją? Manau, kad kažkuris autorius labai teisingai pastebėjo: žmonės dažnai mato tai, ką nori matyti. Gal ten tikrai horizonto susiliejime su banguojančia kenterų linija ižiūri ją, o gal ir ne.

Po kojomis, tarp Panamintų ir Juodųjų kalnų, tįso milžiniškas slėnis,

prieš milijonus metų buvęs jūra. Amžiams slenkančiai, saulėišgarino vandenį, kalnų grandinės atkirtė debesų kelius -- taip ir liko gilus, neužmirštamai išpūdingas sausros kūrinys, mirguliuojas saulėje visomis spektro spalvomis. Gilus slėnis -- 140 mylių ilgio, nuo 4 iki 16 mylių pločio plika akmenų, žvirgždo ir druskos dauba. Beveik 3000 kvadratinų mylių, įskaitant slėnį supančias kalnų grandines: Panamintus vakaruose, Amargozos grupę (Vynmedžio - Lai dotuvių-Juoduosius kalnus) rytuose. Vidury 550 kvadratinų mylių žemiau jūros lygio, kraštuose 6-8 tūkstančių pėdų aukščio grandinės su veik statmenai iš slėnio iššokančia 11 tūkstančių pėdų Teleskopo viršūne.

Tomeša -- taip vadino šį slėnį šimtmečius, o gal tūkstančius metų čia gyvenę indėnai. Deganti žemė -- išsivertė ir kar toje to vardo prasmę baltieji. Taip visuotinai tebekartojama ir dabar -- net National Geographic leidiniuose, nes tai vaizdinga ir išpūdinga. Pritrenkia svečių užklydėli.

Bet tyrinėtojai nustatė, kad Tomeša reiškė raudonos dažus -- žemę, randamą prie Aukšinio kanijono, kuria indėnai tepdavosi veidus karui ir ritualinėms ap-

eigoms. Tokios raudonos žemės kalnus gali matyti Ugnies slėnyje (Valley of the Fire) už šimto mylių į rytus.

Pirmi šion dykumon ižengę baltieji -- nelaimingoji Smėlio Žygių grupė -- išbėgdami paliko jai išpūdingai skambų Mirties slėnio vardą.

Prieš daugelį metų mačiau kitą Mirties slėnį. Netoli Nidos, balsganų kopų pakalnėje, iš trijų pusių apsuptoje aukšto-kais kopkalniais, pro smėlį tebekysojo aptrūniję lentgaliai, surūdiję vielų gabalai. Jokio augalo, tik viena kita smilga švelniai vilnijančioje smėlio jūroje, tik mirguliuojanti saulės kaitra. Kas žino, kiek vokiečiai toje dauboje išmarino per septyniasdešimtųjų metų karus kažkur prie Reino belaisvėn paimitų ir Nerijon atvarytų prancūzų. Jų kaulai paliko mums slėnio vardą, bet tyli, amžių bėgyje daug kentėjusi, žemdirbių tauta kratėsi šurpų vaizdų ir vardų, tyrinė juos iš atminties, vis dažniau tą vietą vadinama Tylos pakalne. Ar daug kas po šimto metų jau nežino aną šurpų vardą? Knygose jis jau neminimas, nėra jo didžiajame geografiniame leidinyje "Mūsų Lietuva", o išakmias (Nukelta į 5 psl.)

ALYTIS ANDRIUS NORIMAS

(Dirvos konkurse 1968 m. laimėjusi II vietą novele)

(9)

Susigraudinęs merginos nusiminusia išvaizda, jis nebeįsilaikė ir pats. Tačiau, mintis, jog laikas bėga, o reikia rasti išsigelbėjimą, išdžiovinęs Klemenso ašaras. Išsivadavo iš Agnės glėbio, pabučiavo drėgnas lūpas ir pažvelgė į jos melsvas akis.

-- Agnele... Juk tu netiki, kad aš būčiau pabėgęs per bolševikus?

-- Niekados, Klemai, niekada netikėsiu...

-- Dabar nesvarbu, kaip ten buvo pas bolševikus... Svarbiausia -- man reikia įrodymo, kad mane tikrai su uždaviniais siuntė pats pulko vadas Juozapavičius. Tu gal girdėjai, kad jis yra žuvęs... Bet, Agnele... Aš dabar prisiminiau, kad buvau palikęs jam savo dokumentą... savanorio liudijimą. Be to, nuo kaklo nusiėmiau kryželį ir jam atidaviau, nes kryželyje buvo mano vardas ir gimimo diena įrašyti... Pas bolševikus gi aš pasivadinau Alyčiu... -- Alyčiu?

Agnė palietė Klemenso kaklą, ant kurio visada matydavo jo kryželį. Kiek kartų ji bučiudavo tą kryželį! Kiek kartų skaitydavo užrašą. Ji puikiai atsimena Klemenso gimimo datą.

-- Pulko vadas viską sudėjo į voką ir užkliavo. Kur jis vėliau viską padėjo ir kur laikė -- nežinau. Bet kas nors turi rasti tą voką! Tada aš būsiu išteisintas! Skubiai bėk, Agnele, pas pulko vadą! Jei ne, tai pas adjutantą... jis juk liko tas pats,

ir gyvas... Paprašyk, kad jie paieškotų to voko... Juk Juozapavičius nesinėjojo... O, Dieve! Nejau ji būtų ir palaidoję su tuo voku! Tada aš žuvis!

-- Ne, Klemeli... Jis negalėtų voką su savimi visą laiką nešioti...

-- Tiesą sakai, Agnele... Juk jis turi kokią slap- tiems raštams spintą! Agnele mano! Juk rytoj mane...

Abudu vėl apsiverkė, bet ir vėl Klemensas nusišluostė ašaras.

-- Agnele! mano, brangioji mano... Jeigu mane myli, tai gelbėk mane! Tik tu viena gali! Nubėk pas pulko vadą. Tavęs jis lengviau išlausys. Paaš- kink jam, kad aš bolševikų nekenciu ir buvau pasir- ryžęs kovoti už Lietuvos laisvę... Juk mūsų valstybė jau susitvėrė! Tik nuo priešų jai reikia atsi- ginti...

Agnė taip pat aprimo. Jos veide jau šypsena. -- Ačiū Dievui, Klemeli, kad prisiminiu apie tai! Nebijok! Aš nueisiu pas ką tik nori, kad tave išgelbėčiau! Tuoj pat, kad ir vėlai vakare, nueisiu ir pasiprašysiu, kad mane priimtų. Dievas mums padės, Klemeli...

Švelniai pabučiavo savo mylimąjį. Tuoj pat prie durų pasirodė sargybinis -- pasimatymo laikas baigėsi.

-- Žinok, kad mano širdyje tu esi didvyris o ne išdavikas!

Sargybinis praleido merginą ir užtrenkęs duris, pasuko raktą. Su jo girgždėjimu sugrįžo Klemenso nusiminimas ir nerimas.

Agnė išėjo iš kalėjimo raštinės ir sustojo gatvėje. Su vakaro tamsa ją apglėbė debesys niūrių minčių. Tiesa, ir ligi šiol ji ne šviesiai mąstė apie Klemo įkalinimą ir nuteisimą.

"Jis gal ir teisybę sako... Kryželio tikrai nebeturi, bet... gal pas bolševikus jo neteko... Ak, ar galiu tikėti, kad jis liko toks pats! Net neatsisveikino su manimi tada... Gal jau nebemyli mane? Ar aš galiu patikėti, kad tikrai jį pulko vadas siuntė? Ar jis pats nepanoro tapti komunistu? Jis visada buvo už liaudį ir sielojosi jos skriaudimu... Ak, ne! Tikrai jis visada karštai mylėjo savo kraštą, žmones ir dainas. Jis sakė trokštąs Lietuvos valstybės įsteigimo. Tai tiesa. Mudu sykiu kalbėdavomės apie tai, svajojova apie geresnius laikus... Kada nebus svetimos valdžios, o viską tvarkys patys lietuviai! Ne, Klemas negali būti išdavikas! Ir aš jam turiu padėti! Tai mano pareiga! Juk mudu pasižadėjome vienas antram. O kunigėlis sakė, kad pasižadėjimas yra šventas... Kaip priešai... Dar ne žmona aš jam, bet jau turiu pareigų. Taip, Klemeli! Aš tau liksiu ištikima ligi mirties... O, Dieve! Nejau ji anksti rytą... Turiu skubėti!"

Prie štabo durų sargybinis. Sulaiko Agnę ir neleidžia įeiti į vidų.

-- Aš noriu kalbėtis su pulko vadu.

-- Jo nėra, ir nieko štabe nėra. Eina kautynės ir visi išvykę.

-- O adjutantas?

-- Nežinau...

Siaubas apima merginą. Minutę nebežino ką daryti.

"Kur kreiptis? Ką daryti? Gal Klemo tėvas man patars? Einu pas jį!"

Tekina leidosi per tamsias Alytaus gatves. Uždususi pasibeldė prie pažįstamų namų. Duris atidarė Marytė, raudonskruostė Klemo sesuo. Ji nuste- binta taip vėlai išvydusi Agnę.

-- Ar yra tavo tėvelis?

(Bus daugiau)

ŽVILGSNIAI

KĘSTUTIS GAIDŽIŪNAS

Aliaskoje iki šiol dar nėra taikos sutarties tarp briedžių ir dvidešimtojo amžiaus.

Tūkstančiai briedžių ne tik be jokios priežiūros klajoja po Amerikos keturiasdešimt devintą valstybę, bet ir jų skaičius kasdien vis didėja. Ir šiandien jie nerodo jokio džiaugsmo ar mandagumo dvidešimtajam amžiui. Ar šio amžiaus techniniam išradimams.

Prieš kiek laiko Boeing 707 sprausminis lėktuvas, pasirošęs kilimui, riedėjo Anchorage aerodromo taku. Dėl vienokios ar kitokios priežasties lėktuvas nepatiko briedžiui, kuris jį puolė, gerokai išsiremdamas į lėktuvo sparną. Lėktuvas buvo daugiau apgadintas kaip briedis; skridimas atidėtas pusvalandžiui.

Aerodromo viršininkas liūdnai korespondentams pastebėjo, kad aerodromo biudžetas neturi užtektinai lėšų stipresne tvora apsaugoti aerodromą nuo neprašytų svečių.

Briedžiai kažkodėl ne mėgsta mašinų. Neperseiliausiai vienas iširigolino į aerodromo jūrinį lėktuvų baseiną ir gerokai apkramtė kelių lėktuvų uodegas.

Aliaskos traukinių bendrovės jau eilę metų veda kovą su briedžiais. Briedžio susidūrimas su garvežiu nesukelia jokio įdomumo ar nusistebėjimo.

Automobiliai taip pat nėra saugūs nuo linksimų keturkojų. Anchorage apylinkėse vairuotojai iš patyrimo sulėtina greitį pamatę dažnai randamus "briedžių perėjimo" užrašus. Nepatenkintas briedis lengvai gali metalo laužą paversti gražiausiu automobiliu.

Ir kartais briedžiai praranda dvikovą su automatizacija. Tada jie būna supiaustomi ir mėsą išdalinama labdaros organizacijoms.

Kažkaip liūdna pabaiška šios individualizmo stokojančiose dienose.

Prieš daugelį amžių....

(Atkelta iš 4 psl.)

me Nerijos apylinkių aprašyme "Pajūriais, pamariais" tepaminama tik, kad apie slėnį "labai daug istorijų pasakojama".

Bet Kalifornijos - Nevados Mirties slėnis savo vardą gavo jau tada, kai ten tebuvo žuvęs tik vienas žmogus. Na taip, vardas buvo pateiktas vėliau, kai slėnį ir aplinkinius kalnus užplūdo žemės lobių ieškotojai. Vieni krito, klasingų karščių užtroškinti, kitus nukirto degtinės ir kaitros derinys, o kai kas mirė tikram mirties šoky, jei iškelia su naujais batais ir, kojomis perkaitus, tuos batus nusiavė...

(Bus daugiau)

Baras į Australiją -- Šukytė į Kanadą

Solistas Stasys Baras ruošiasi su daininėmis gastrolėmis vykti į Australiją, kur duos eilę koncertų lietuvių kolonijose.

Šia proga paminėtina, jog Stasys Baras -- iškili mūsų dainos meno žvaigždė. Šitaip kalba apie jį ne tik lietuviai, bet ir kitataučiai muzikos kritikai ir recenzentai.

Štai, prieš ilgesnę eilę metų Toronte lankėsi iš Amerikos mūsų dainos meno žvaigždės:

Sol. S. Baras

Nauragis, Baranauskas, Bičkienė ir Adomaitienė. Jų ketvertas, Eaton Auditorijoj davė puikų koncertą torontiečiams lietuviams, kur dalyvavo dalis ir kanadiečių. Didžiulė salė buvo pilnutėliai užpildyta. Po to Toronte leidžiamas milžiniško tiražo dienraštis "The Telegram" apie tą koncertą atspaudė puikią recenziją, iš eilės plačiai pasisakydamas apie visus keturis lietuvius. Recenzijos autorius -- žinomas to dienraščio nuolatinis muzikinių pasirodymų kritikas -- Edward Wodson, apie Stasį Barą tada šitaip parašė:

"Tenorinis Stasio Baro balsas -- tikrai gali

ma pavadinti herojišku. Caruso niekad neišlaikė tikresnės linijos, nei išnešė operetinių aukštumų lengviau, negu šis lietuvis dainininkas. Jo atlikime Gėlių arijos iš Carmen buvo juntamas tikras malonumas, jėga ir nesitikėta tonų dekoracija. A, viršūnė B, bei tono nuleidimas iki dvyliktosios -- buvo taip tikrai išlygintas, jog atrodė tai visa yra paprasčiausios vietos solisto dainavime".

Stasiui Barui išvykstant pas mūsų brolius ir seseris Australijon, tenka palinkėti gražiausios sėkmės.

Gi torontiečiai ruošiasi pasitikti naują žvaigždę, Metropolitan operos solistę Liliją Šukytę, kurios koncertas Toronte įvyks spalio 26 d., sekmadienį, Brockton salėje. Koncertą rengia Kanados Lietuvių Bendruomenės Toronto apyl. v-ba. Koncerto pelnas -- Laisvės paminklo užbaigimui lietuvių kapinėse.

Neseniai Lilija Šukytė turėjo sėkmingą recitalį New Yorko Town Hall koncertinėje salėje, kuri surengė Laisvės Žiburio radijo valandėlę.

Rašydamas apie šį koncertą, pagyrimo žodžių lietuviškai dainininkai nepašyktėjo didžiojo "The New York Times" dienraščio muzikos kritikas Theodore Strongin. Gi lietuviškos muzikos propaguotojas, Izidorius Vasyliūnas, Darbininke atspausťoje recenzijoje šitaip apie Liliją rašė:

"Išklausius šio recitalio, paaiškėjo Lilijos Šukytės nepaprasto pasisekimo Vokietijoje priežastis. L. Šukytė -- ideali Mozartistė. Jos balso tembras taip išlygintas, taip apvaldytas, dinamiškai idealiai kontroliuojamas, prilygsta styginių instrumentui.

Sol. L. Šukytė

Chicagos Lietuvių operai ruošiantis naujam pastatymui, rugsėjo 12 d. Jaunimo Centre įvyko pasitarimas. Nuotraukoje prof. muz. V. Marijošius, naujojo pastatymo dirigentas tariasi su režisierium P. Maželiu ir chormeistere Alice Stephens. Už jų stovi J. Karvelis.

Tarėsi Amerikos Balso reikalu

ALT pirm. inž. E. Bartkus ir valdybos narys dr. K. Sidlauskas spalio 3 d. buvo nuvykę į Washingtoną Amerikos Balso reikalais. ALT atstovai turėjo Pabaltiečių Komiteto posėdį su estų ir latvių atstovais, o po to bendrą visų pabaltiečių delegacija turėjo pasitarimą su vadovaujančiais JAV Informacijos Agentūros pareigūnais, kuris įvyko naujoje šios įstaigos rūmuose, jos direktoriaus kabinete.

Iš amerikiečių pasitarime dalyvavo JAV Informacijos Agentūros direktorius Frank J. Shakespeare, Jr., jo pavaduotojas Henry Loomis, vicedirektorius Sovietų Sąjungos ir Rytų Europos reikalams Komptono Jenkins ir Amerikos Balso direktorius Kenneth Giddens. Latvių atstovavo šiuometinis

Bendrojo Pabaltiečių Komiteto pirmininkas prof. Peter P. Lejins ir latvių Biuro Washingtono vedėjas Bruno Albats, o estus -- Estų Tautinio Komiteto pirmininkas Heikki A. Leesment ir K-to narys G. A. Bushmann.

Informacijos Agentūros direktorius Shakespeare nušvietė techniškas problemas, susidariusias sąryšų su padidėjusiais po Čekoslovakijos įvykių Amerikos Balso transliacijų trukdynais iš sovietų pusės, o Pabaltiečių delegacijos nariai patiekė savo nuomones ir pageidavimus dėl Amerikos Balso transliacijų Pabaltijo tautų kalbomis ir įteikė raštu trumpą memorandumą. Direktorius Shakespeare pažadėjo su pabaltiečiais palaikyti nuolatinį ryšį.

NEPAMIRŠKITE
ATNAUJINTI
DIRVOS
PRENUMERATĄ

Gilus Mozarto supratimas, lengvas frazavimas, nepaprasti piano, kurie nebuvo "sotto voce", pakeičia balso tembrą, bet buvo tikri piano, pilni natūralaus kvėpavimo. Ir visa tai perduota su natūraliu paprastumu. Tokį Mozartą vokiečiai nepaprastai brangina, tiesiog, dievina. To dėl Mozartas galėtų būti pasauline Šukytės ateimi. Šiame recitalyje jis užantspaudavo visą programą".

Ir torontiečiai lietuviai nuoširdžiai laukia iškiliosios solistės pasirodymo.

Pr. Alšėnas

VERTINGIAUSIA DOVANA
JAUNIMUI

Luksusinė knygos nauja laida
R. SPALIO

GATVĖS
BERNIUKO
NUOTYKIA

528 puslapiai su 18 iliustracijų,
skaitomi su dideliu susidomėjimu.

Kaina: \$5.00-kietas virš.
Kaina: \$4.00-minkštas virš.

Platina laikraščio redakcijos ir leidėja Dr. Vydušo Fondas:

MR. R. MERKYS
6650 So. Fairfield Ave.
Chicago, Illinois 60629
(Pridėkite 25c pašto išlaidoms.)

Dail. Juozo Bagdono tapybos kūrinių paroda įvyks Philadelphiaje šv. Andriejaus parapijos salėje, 1913 Wallace St. 3 m. lapkričio 1 ir 2 d. Paroda atidaroma šeštadienį, lapkričio 1 d. 6 val. vak. Sekmadienį lapkr. 2 d. paroda bus atidaryta nuo 9 val. ryto iki 8 val. vak. Parodą rengia ALT S-gos Rytų Apygardos valdyba.

Ponia Gasiliūnienė prie įsigyto dail. J. Bagdono paveikslo.

A. DARGIS. Kompozicija, kuri išstatyta Atlier 164 galerijoje, 164 Clinton Ave., Rochesteryje, vykstančioje parodoje.

NEW YORK

BALFO TALKA NEW YORKE

Balfas šalpos darbą gali sėkmingai varyti pirmyn tik su talka, tik todėl, kad netrukio ir vis dar netrūksta entuziastingų ir pasišventusių talkininkų. Šiais metais Balfui New Yorke lėšas renka gan didelė talka — vajuas komitetas, būtent: Moterų Vienybė su atstove vajuas komitete E. Kulber; Liet. Mot. Federacijos New Yorko klubas su savo atstove M. Ulėnienė; Liet. Kat. Mot. Kultūros dr. ja su atstove A. Radzivanienė; D.L.K. Birutės Karių Šeimų Moterų dr. ja ir jos atstovė L. Sperauskienė; Amer. Liet. Kat. Moterų s-gos 24-ta kuopa su atstove E. Muske; "Neringos" tunto skautės taipgi talkininkauja ir yra atstovaujamos L. Erciūtės; pagaliau SLA 99 moterų kuopa dirba talkoje, o vajuas komitete jų atstovė M. Bulvičienė. Visai talkai ir vajuas komitetui vadovauja Balfio 100-ji skyriaus pirmininkas dr. E. Noakas.

Vajuas komitetas jau nustatė talkos eigą ir paskirsė darbus. Pirmiausia visi komitetui žinomi Balfio rėmėjai New Yorke jau gavo ar dar gaus laiškus-atsisaukimus. Komitetas kviečia kiekvieną geros valios Amerikos lietuvių savo auka per šį vajuas mėnesį (spalio 15 d. — lapkričio 15 d.) paremti Balfą, kad šis galėtų

gausiau paremti mūsų tautiečius aštuoniolikoje viso pasaulio kraštu, anoje ir šioje Geležinės Uždangos pusėje. Pabaigtuvėms ruošiamas vakaras-koncertas lapkričio 15 d., šeštad., 7 val. vak., Maspetho lietuvių parapijos salėje, 64-14 56th Rd., Maspeth, N. Y.

Amerikos valdžia ir gausios labdaros organizacijos šelpia vargšus daugelyje pasaulio kraštų ir vis ragina daugiau aukoti šalpai. Ir mes, kaip geri amerikiečiai, daugeliui tų organizacijų aukojame. Deja, per daug yra pasaulyje vargšų, todėl net labai gausi Amerikos pašalpa nepasiekia mūsų tautiečių, lietuvių. Todėl Balfio talkininkai labai ragina prašo visus newyorkiečius savo auką šiemet padidinti ir, svarbiausia, nedelsiant ją pasiūsti Balfio Centrai (čekį ar money order išrašyti: United Lithuanian Relief Fund of America, Inc., 105 Grand St., Brooklyn, N. Y. 11211). Patarlė sako teisingai: kas greit duoda, dvigubai duoda. Dar geriau šią teisybę žino vargo ištiktas ar ligos prislėgtas žmogus: kas jį greit sušelpia, trigubai sušelpia. Padėkime Balfui, kad jis galėtų greičiau ir apščiau mūsų tautiečius sušelpiti! (jb)

• A. a. Irenos Stankūnienės - Mašiotienės atminčiai mišios bus aukojamos lapkričio mėn. 9 d., 11 val. ryto Maspetho parapijos Atsimainymo bažnyčioje. Kviečiami draugai ir pažįstami atsilankyti ir pasimelsti už jos vėlę.

• Romas Penikas, iš Woodhaveno, spalio 4 d., situokė su Vida Lušyte. Nauji giminės, Penikai ir Lušiai, yra populiarūs lietuvių veikėjai, aktyviai dalyvaujantieji politinėje ir

Idealistą lietuvių Juozą Svilą palaidojus

Kas iš zarasiškių nepažinojo geraširdžio, visiems mielo, tiesaus tautininko Juozo Svilo. Gal jau pati gamtos aplinka sukuria žmoguje gražiausias vertybes. Drageliškių vkm. Dusetų v., kur gyveno Juozas Svilas, buvo labai gražiai apkalbamas. Kultūringai tvarkomas ūkis, gražūs galvijai, našus pieno ūkis, veisliniai erzilai.

Juozas pavyzdinai tvarkydamas ūkį sielosi ir lietuvišku reikalu, jis buvo darbštus Dusetų apylinkės Tautininkų Sąjungos narys. Dažnai Svilų namuose vyko kultūringi subuvimai ir visi buvo skaniai vaišinami Juozo žmonos Marijos.

Mylėjo jis, rėmė ir gerbė į mokslą einantį jaunimą. Brolis Povilas Svilas buvo Utenos apskr. gydytojas ir kartu Utenos apskr. Tautininkų Sąjungos pirmininkas. Savo vaikus leido į mokslą. Sūnus Juozas dabar Hamiltone inžinierius, Leonida Giedraitienė medicinos daktarė,

kultūrinėje veikloje. Po vestuvių jaunieji išvyko į Europą.

Birutė agronomė. Vytautas buvo numatytas ūkio pėdiniu, bet mokėsi.

Dr. Povilas Svilas, Juozo brolis, tik bolševikams okupavus, tuojau buvo suimtas. Tai buvo didelis smūgis Svilų šeimai.

Juozo Svilo šeima buvo numatyta išrauti iš giminės antrame tremime. Vokiečių okupacijos metais Svilai šelpia kiekvieną kuris reikalingas paramos, nes kare, anot Juozo, turime būti vieningi. Mandirbus pogrindyje, Svilų šeima rėmė lietuviškus reikalus ne trupiniais, bet paltimis lašinių, paukščių, miltų. Pamenu sakydavo:

-- Važiuoji į Kauną, paimek duoklę Lietuvos laisvės reikalams...

Raudonajai laivai vėl atslenkant iš rytų, Svilai apsisprendė pasitraukti tik toliau nuo namų. Juozas apsisistojo Vabalninke pas kan. Kirli ir ten dirbo kaip zakrasti-jonas ir visokių ūkiškų darbų atlikėjas. Komunistai agentai iškniso, kad tai atbėgėlis, tuoj suėmė ir pargabeno atgal į Dusetas įprastam komunistiniam tardymui. Didžiausias Juozo nusikaltimas buvo kad

Clevelando lituanistinių mokyklų sporto varžybose Šv. Kazimiero mokykla laimėjo pirmąją vietą, surinkdama daugiausiai taškų. Nuotraukoje Lidiya Balčiūnaitė šoka į tolį. J. Garlos nuotrauka

jis lietuvis, labai mylėjo tėvynę, padėjo ir globojo varge patekusį. 1948 m. Sibire Juozas vergo dalioje. Susiriša su vaikais esančiais Amerikoje ir Kanadoje. Siuntiniai palengvina prastę gyvenimą ir galop ištrūksta iš vergijos ir grįžta į tėviškę. Trobos sudegintos, tik pirtelė. Susiradęs žmoną Mariją iškuria ir abu jaučiasi begalo laimingi. Gerieji vaikai padarė galimybes tėvams atvykti į Kanadą. Apsistoja dukters Birutės ir žento Lukošiaus tabako ūkyje prie Delhi-Tillsonburg.

Aplankiau ir koks džiaugsmas buvo susitikti geraširdį lietuvi. Bet nežavi Juozo gražus kvie-

čių laukas, svetimi tabako laukai. Ne toks arklys, ne tokios karvutės, ne tie ir žmonės.

-- Neprisirasiu čia ir gana, -- sakė jis. -- Gardžiausi kąsni springsta burnoje. Vaikai begalo myli, bet be tėvynės dustu ir tiek.

Juozui vaikai parūpino medžioklės šautuvą ir jis medžiojo. Senelius Svilus tuojau pamėgo apylinkės lietuviai. Juozas visad buvo judrus. Bet štai sunegaluoja, atsiguila į ligoninę ir 1969 m. rugsėjo m. 2 d. paliko šį pasaulį, sulaukęs 87 metų.

Ilsėkis Juozai ramybėje... Visai Svilų giminei reiškiu gilią ir nuodėdžią užuojautą.

V. Tamošiūnas

Are You Looking for Opportunity?

MACHINE OPERATORS
ASSEMBLERS
UPSET OPERATORS

JOIN US AND GAIN:

- Good Wages
- Opportunity for Advancement
- Good Working Conditions
- Steady Employment
- Outstanding Benefits
- Sports and Activities

APPLY 8 A.M. - 4 P.M.
MONDAY THRU FRIDAY

TRW Inc.

34201 VAN DYKE, WARREN, MICH.

An Equal Opportunity Employer

FOUR SLIDE MACHINE MECHANIC

Interested in setup work. Good starting, good benefits, steady work. Openings on 1st shift.

GENERAL ELECTRIC COMPANY

APPLY AT
CLEVELAND WELDS PLANT
1133 EAST 152 STREET
OR CALL 266-4279
FOR APPOINTMENT

An Equal Opportunity Employer

(81-8)

PETKUS LAIDOJIMO ISTAIGA

MARQUETTE PARK CHICAGO

2533 W. 71 St. Tel. GR 6-2345-6

CICERO ILLINOIS

1410 S. 50 Ave., Tel. TO 3-2108-9

TRYS MODERNIOS KOPLYČIOS

Viešėdami Chicagoje aplankykite

MAISTO IR LIKERIŲ KRAUTUVE —

PARAMA

2534 WEST 69th STREET. Telefonas: RE 7-3332

Savininkai: J. JANUŠAITIS ir J. MAZEIKA

Čia rasite didžiausią pasirinkimą vietinių ir importuotų likerų ir kitokių gėrimų, gi delikatesų skyrius stebina savo įvairumu.

Kainos žemos — Pasirinkimas didelis.

APSILANKE — ĮSITIKINSITE.

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI

MAŽEIKA & EVANS

6845 SO. WESTERN AVE., CHICAGO, ILL.

TRYS MODERNIOSKOS
AIR-CONDITIONED KOPLYČIOS

Mašinoms vieta

REpublic 7-8600 REpublic 7-8601

Abiturientai

Štai dalis abiturientų, kurie bus pristatyti Clevelando visuomenei spalio 25 d. Alcazar viešbutyje įvyks tančiame rudens baliuje.

• Dalia Kavaliūnaitė, baigė Notre Dame gimnaziją, studijuoja biologiją Notre Dame Universitete ir turi pilna stipendiją.

• Mindaugas Gatautis, baigė Cleveland Heights gimnaziją, studijuoja komerciją Cuyahoga Community College.

• Kristina Jūratė Jankutė, baigė Euclid gimnaziją, studijuoja komerciją Cleveland State Universitete.

• Rimvydas Čepulis, baigė St. Joseph gimnaziją, studijuoja Notre Dame universitete, Notre Dame, Indianoje.

NEPAMIRŠKITE
ATNAUJINTI
DIRVOS
PRENUMERATĄ

MIELAS LIETUVI,

Jau 25 metai, kai Tu tęsi tą kilniausią artimo meilės darbą, suteikdamas paramą ir sustiprindamas viltį gyventi savo suvargusiam tautiečiui.

Clevelando Balfo skyrius jau išsiuntinėjo laiškus, prašydamas aukų. Parodyk gerą širdį ir atsiliepk ir šiame mūsų prašyme.

Kadangi lietuviai gyvena plačiai išsisklaidę Clevelando apylinkėse, aukų rinkimas, apilankant asmeniškai, sunkiai įmanomas, tad buvo kreiptasi laiškais.

Taip pat primename, kad Balfo 25 metų jubiliejinis minėjimas įvyks lapkričio 29 d. Naujosios parapijos salėje, į kurį kviečiami visi gausiai atsilankyti.

• Apdraudos reikalais geriausius patarnavimus gausite kreipdamiesi į Z. Obelenį tel. 531-2211.

CLEVELANDO PARENGIMŲ KALENDORIUS

SPALIO 25 D. Rudens balius -- abiturientų pristatymas visuomenei. Rengia LB Ohio apyg. jaunimo sekcija.

* SPALIO 26 D. Bruno Markaičio koncertas Nauj. parapijos salėje.

LAPKRIČIO 2 D. Clevelando Skautininkų Dr-vės ruošiamas v.s. dr. D. Kesinaitis minėjimas -- 5 metų sukaktis nuo jos mirties.

LAPKRIČIO 15 D. Muz. A. Mikulskio 60 m. amž. sukakties pagerbimui Čiurlionio ansamblio koncertas-balius šv. Jurgio parapijos salėje.

LAPKRIČIO 22 D. Lithuanian Village Bendrovės metinis balius - koncertas.

LAPKRIČIO 29-30 D. Balfo 25 metų sukakties minėjimas. Rengia Balfo Clevelando skyrius.

GRUODŽIO 7 D. Madų paroda šv. Jurgio parapijos salėje. Rengia Corp. Giedra.

GRUODŽIO 31 d. Naujųjų Metų sutikimas Naujosios parapijos salėje. Rengia LB I ir II apylinkė.

1970

KOVO 14 D. Kaziuko mugė Naujosios Parapijos salėje.

• Jonas Ežerskis, baigė šv. Antano gimnaziją, kurios mokiniai suvaidino jo parašytą dramos veikalėlį "Partizano Kerštas". Dabar studijuoja antropologiją Cuyahoga Community College.

Balių rengia LB Ohio apygardos jaunimo sekcija. Bilietus galima užsisakyti pas Dalią Orantaite, telef. 944-7438, Joną Sandargą — 237-7589, arba dr. A. Butkų — 932-9944.

Komp. B. Markaitis, SJ.

PIRMĄ KARTĄ CLEVELANDE

Š. M. SPALIO 26 D., 5 VAL. P. P.

NAUJOS PARAPIJOS SALĖJE

komp. kun. BRUNO MARKAIČIO

KONCERTAS

Bilietai gaunami pas platintojus ir prieš koncertą prie kasos.

Kaina 3, 2 ir 1 dol.

Po koncerto kavutė.

Naujoji Čiurlionio Ansamblio valdyba. Sėdi iš kairės: išdininė D. Dundurienė, pirmininkas Vl. Pleškaitis, sekretorė I. Navickaitė. Stovi: namų administratorius Pr. Mašiotas ir vicepirm. A. Penkauskas. Lapkričio 15 d. šv. Jurgio parapijos salėje ansamblis rengia savo vadovo Alfonso Mikulskio 60 metų amžiaus pagerbimą, koncertą - balių.

• Prieš atnaujindami savo namų ar automobilių draudimus, palyginkite savo mokestį paskambindami V. Giedraičiui tel. 944-6835.

METALURGIJOS DARBININKAI

Pilnam ar nepilnam laikui Reikalingi prityrę gamintojai — fitting steel and stainless from prints. Tik dieną. Geras atlyginimas, daug priedų.

1536 East 43rd St.

Dieną: 881-3355

Vakaraš 371-2025

(83-84)

SYMBOL

OF HOPE

UNITED
APPEAL

HELP WANTED MALE

**MEAT
PACKAGING
and
PROCESSING**
POSITIONS AVAILABLE
APPLY AT:
**PESCHKE SAUSAGE
CO.**

800 CONANT
DETROIT, MICH.

Hours: 8 A. M. to 2 P. M.

(77-86)

DIE CASTING OPERATORS

1st & 2nd Shifts

Liberal company paid benefits.

APPLY IN PERSON OR CALL

481-3050

**SUPERIOR DIE CASTING
CORP.**

1001 London Rd.

(79-89)

WOODWORKING

Moulder Operator
Must be able to set up
and operate machine,
grind knives, etc.

SYL ROBERTS, MILL SUPT.

BIG FOUR LUMBER CO.

700 Granger Rd., Cleveland, O.

(77-83)

EASTLAKE

Near Completion

New three bedroom ranch by expert craftsman with 1½ baths — full basement, built-in oven, range, and disposal in a desirable area off Lake Shore Blvd. on a 50x150 ft. lot 22,900.00.

**Terrific Starter
Just 2 left**

New 3 bedroom ranch with 1½ baths, large utility room, close to school. This ranch is also close to Lake Shore Blvd. 18,900.

VINE REALTY INC.
Corner of Rte 91 & Vine
WH 2-4440

LIETUVIŲ PROGRAMA IŠ MADRIDO RADIOJO

Nuo spalio 1 dienos vėl reguliariai perduodamos programos lietuvių kalba į Lietuvą iš Madrido. Kiekvieną vakarą 8 val. 30 min. perduodama nauja 15-kos minučių programa Lietuvoje dabar veikiančiu Maskvos laiku programa girdima nuo 10 val. 30 min. iki 10 v. 45 min.). Bangos ilgis 32.04 metrai. Ta pati programa kartojama kitą dieną (Madrido laiku) 9 val. 30 min. iš ryto ir 3 val. po pietų. Šie pakartojimai perduodami 32.7 metrų ilgio banga.

Lėšoms šiai programai išlaikyti ir informacijų jos turiniui tiekimu rūpinasi Vyriausias Lietuvos Išlaisvinimo Komitetas. (E)

MATEMATIKŲ, FIZIKŲ IR CHEMIKŲ DEMESIUI

Lietuvių Mokslo ir Kūrybos simpoziumas matematikų, fizikų, chemikų posėdis įvyks šeštadienį, lapkričio 29 d. nuo 9:30 iki 11:30 val.

Yra numatoma šią trumpą dviejų valandų posėdžio programą tvarkyti taip, kad dalyviai galėtų kuo plačiau ir kuo geriau viens kito profesinę veiklą bei darbus pažinti.

Kad būtų galima išanksto posėdžiui pasiruošti, prašome matematikus, fizikus ir chemikus pranešti savo profesinių bei mokslinių darbų trumpus aprašus ir pasiryžimą dalyvauti simpoziume atskirų sričių vadovams.

Matematikai žinias patiekia prof. dr. Arūnui Lilevičiui, 7430 South Maplewood, Chicago, Ill. 60629; fizikai — prof. dr. Rimui Vaišniui, 470 Prospect, Appr. 75, New Haven, Conn. 06511;

chemikai — dr. Adolfui Damušui, 8050 Hartwell Detroit, Mich. 48228.

DIE MAKERS TOOLMAKERS LEADERS

EDM OPERATORS
RADIAL DRILL
UPGRADERS
MACHINE HANDS
APPRENTICES

FOR PLASTIC MOLDS AND
DIE CAST DIES

—TOP RATES
—EXCEL. BENEFITS
—IDEAL WORK COND.
—LONG PROGRAM
—58 HOUR WEEK

DALKROM TOOL & DIE
6100 E. Davison Detroit, Mich.
(313) 891-7313

(83-89)

STEEL WAREHOUSE HELP TRAINEES

also
EXPERIENCED
BURNERS
SAW OPERATORS
SHEARMEN
CRANEMEN
STOCKMEN

Call Mr. Kula (313) 874-3311
RYERSON STEEL

1600 E. EUCLID

(Between Clay & Holbrook)

Detroit, Mich.

An Equal Opportunity Employer

(81-87)

Naturally
**SUPERIOR
SAVINGS**

Main Office: SINCE 1909
798 EAST 185th STREET
6712 SUPERIOR AVENUE
13515 EUCLID AVENUE

HOME and
REMODELING
LOANS

INSURED SAVINGS

DELLA E. JAKUBS & SON LAIDOJIMO ĮSTAIGA

Vėsinamas oras Jūsų patogumui

Della E. Jakubs & William J. Jakubs

Licensijuoti laidotuvių direktoriai ir balsamuotojai.
35 metai simpatingo ir rimto patarnavimo

6621 Edna Avenue
361-1763

936 East 185th Street
531-7770

DIRVA

TAUTINĖS MINTIES LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

Mylimai žmonai ir motinai

ELENAI VYČIŪTEI-KUČIŪNIENEI

mirus,

dirigentui Aleksandrui Kučiūnui

ir sūnui Jurgiui su šeima

reiškiame nuoširdžią užuojautą

Felicija ir Julius Gaideliai
Alė ir St. Santvarai

Brangų

ALEKSANDRĄ KUČIŪNĄ

nuoširdžiai užjaučia ir kartu liūdi, mi-

rus jo mylimai žmonai ELENAI,

Aldona ir Juozas Augustinavičiai
Brigita ir Algirdas Nasvyčiai
Birutė ir Julius Smetonai

A. A.

ELENAI KUČIŪNIENEI-VYČIŪTEI

mirus, jos vyrui muzikui ALEKSANDRUI

KUČIŪNUI, sūnui JURGIUI su šeima reišk-

kiame gilią užuojautą ir kartu liūdime

Elena ir Albinas Bliūdžiai

A. A.

JUSTINUI VAIČAIČIUI

mirus, jo žmonai BRONEI ir artimiesiems gilią

užuojautą reiškiame

M. ir A. Iškauskai

A. A.

MARIJAI GRAUŽINIENEI

mirus, jos sūnui JUOZUI, L.T.A. Sambūrio nariui,
ir artimiesiems reiškia gilią užuojautą

Liet. Tautinis Akademins
Sambūris Čikagoje

A. A.

VIKTORUI ŠČIUKAI

mirus, broliui ANTANUI, seserims ir jų šeimoms

reiškiame nuoširdžią užuojautą

J. Jurkus
A. Jančys

Santa Monica Lietuvių Klubu baliaus garbės svečiai. Iš kairės: prel. J. Kučingis, ponis Bielskėnė, miesto atstovas A. Dituris su poniu, gen. konsulas J. Bielskis ir Msgr. O'Flaherty

LOS ANGELES

MIRĖ ADV. P. V.
RAULINAITIS

Spalio 13 d. Los Angeles mirė Pranas Viktoras Raulinaitis, teisininkas, spaudos bendradarbis, buvęs Lietuvos seimo narys. Vėlionis buvo gimęs 1895 m. rugsėjo 23 d. Čisavoje, Sasnavos valsč. Mokėsi Voroneže ir Maskvoje. Grįžęs iš Rusijos stijo Lietuvos kariuomenės savanoriu. 1919 m. išvyko studijuoti į Šveicariją, kur 1923 m. gavo teisių mokslų daktaro laipsnį. 1924-36 m. dėstė Lietuvos žemės ūkio akademijoje Dotnuvoje. Vėliau perėjęs į advokatūrą dėstė Kauno ir Vilniaus universitetuose.

1944 m. pasitraukęs į Vokietiją dirbo Freiburgo apeliacinio teismo civiliniame skyriuje, 1945 m. prancūzų karinės valdžios buvo priimtas advokatu prie karinių teismų. 1949 m. išvyko į Australiją, o 1954 m. persikėlė į JAV, Los Angeles, kur vertėsi nekilnojamo turto pardavimu.

PALAIKOTA ELENA
KUČIŪNIENĖ

Seattle, Wash., po ilgus metus kankinusios ligos pasimirusi Elena Vičiūtė-Kučiūnienė š. m. spalio 10 d. šeimos pagėdavimu buvo atvežta į Los Angeles ir spalio 13 d. palaidota Holy Cross kapinėse, Culver City, Calif.

Elena Kučiūnienė buvo mūsų žymaus muziko ir Chicago lietuvių operų di-

• VLIKo pirm. dr. J. K. Valiūnas spalio 4 d. išvyko į Europą, iš kur grįžti numato apie spalio 25 dieną. Vliko pirmininko pareigas eina vicepirmininkas J. Audėnas.

• Inž. Emanuelis Jarašūnas, nuoširdus Dirvos rėmėjas Lon Angeles, Calif., grįžęs iš Clevelando, Dirvai atsiuntė keturias naujų skaitytųjų prenumeratas: R. Nelso, A. Grigaliūno, A. Šeko ir A. Markevičiaus. Už talką nuoširdžiai dėkojame.

• Pasaulio Lietuvių Archyvo vadovybė, atsižvelgdama į tai, kad suėjo 25 metai nuo pasitraukimo iš Lietuvos nuo bolševikų, pasiryžo surinkti pabėgimo atsiminimus. Laukiame iš kiekvieno plačių atsiminimų, kuriuos Archyvas saugos rašiusiųjų artimiesiems ir ateinančioms kartoms, kad sužinotų ką išgyveno tos nelaimės metu. Labai naudingos ir nuotraukos. Kas jų turėtų, prašoma prijungti prie atsiminimų. Siųsti šiuo adresu: Pasaulio Lietuvių Archyvas, 5620 So. Claremont Ave., Chicago, Ill. 60636.

rigento prof. Aleksandro Kučiūno žmona, pastaruoju metu profesoriausio Seattle universitete. Eilę metų Kučiūnai gyveno Chicagoje, ten Elena buvo plačiai įsitraukusi į lietuvių kultūrinį gyvenimą ir labdaros draugijų darbus.

Iš tremties Kučiūnai pirmiausiai atvykę į Los Angeles 1949 metais ir čia praleido apie metus laiko. Vėliau išsikėlė į Chicago, o pastaruoju metu turėjo sumanymų vėl sugrįžti. Deja, Elenai teko sugrįžti karste. Santa Monikoje jau ilgas laikas gyvena velionės vyresnės seserys A. Lukšienė ir M. Alminienė, o pastaruoju metu iš Kanados atvyko ir trečioji sesuo Gruodienė (mirusio prof. D. Gruodžio žmona).

Laidotuvėse, šalia velionės vyro prof. A. Kučiūno ir visų čia esančių giminių, dalyvavo daug šeimos draugų. Iš Chicago specialiai buvo atvykę kun. Gureckas ir kompozitorius kun. B. Markaitis, SJ.

POBŪVIS SU POETU
L. ANDRIEKUM

Pro Los Angeles pravažiuojantis kun. Leonardas Andriekus vietinių rašytojų ir kultūrininkų (daugiausia Dailiųjų Menų Klubu narių pastangomis) buvo maloniai sutiktas ir pagerbtas. Lietuvių Spreinaičių naujo restorano "Round Robin" svetainėje, Glendale, jam buvo suruoštas beveik pilnos apimties literatūros vakaras ir pokalbiai. Poetės Alės Rūta, Elena Tumienė, Danutė Mitkienė ir Ona Andriuvienė skaitė eilėraščių, o Bernardas Brazdžionis ir Juozas Tinišis pasakė įdomiais sąmomais išmargintas kalbas. Poetas L. Andriekus dėkojo buvęs sužadintas kaliforniečių draugiškumu ir ta proga paskaitė keletą savo kūrybos eilėraščių.

Alena Devenienė sveikina atsilankiusius į Santa Monica Lietuvių klubo balių.

PALMIŲ PAVĖSŲ

SANTA MONICA, California. -- Tikrai pavyzdingi prityrusio žurnalisto Vlado Radzevičiaus reportažai iš Australijos lietuvių gyvenimo Dirvoje, "Po Pietų Kryžium", galėtų būti priminimas ir kitom lietuviškom kolonijom, ypač Amerikoje, Kanadoje, pietų Amerikoje ir Europoje, kaip užsieniuose lietuviška buitį ir jos nuotykią turėtų atspindėti mūsų spaudos puslapiuose.

Čia, kiti Dirvos bendradarbiai, ypač iš gausių ir svarbių lietuviškų salų Amerikoje, to atlikti vis nesugeba, negali ar nenori. Pavyzdys būtų kad ir manoji Kalifornijos lietuvių kronika "Palmių pavėsy". Anksčiau pasirodė keletą kartų, kaip kregždutė pavasarį, ir vėl dingio, lyg tarsi mūsų gyvenimas būtų apmirus ar tik skelbiminio turinio pranešimėlių spaudoje tevertas. Nėra ko sakyti -- kaltas ir Jūsų bendradarbis: nesugebėjo, negalėjo, o gal ir nenorėjo būti pastovus ir pasišventęs kolonijos gyvenimo stebėtojas.

Kadangi ir iš kitų kolonijų panašių reportažų, kai V. Radzevičiaus, rečiau tematyti Dirvoje, tai tikriausia dėl to, kad toks darbas nėra lengvas, gi priežasčių galėčiau nurodyti dešimtį. Bet kam čia aušinti burną be vilties, kad kas geryn pasikeistų. Pasisakysiu tik tiek, kad stebėdamas lietuvių veiklą ypač naujojoje augančioje kolonijoje viename iš Los Angeles "priemiesčių", Pacifiko pajūrio Santos Monikos vasarvietėje, nebegalėjau išturėti ir ryžausi dar nors vienam kartui atnaujinti "Palmių pavėsio kolumną"...

Jeį manytumėt, kad tik dėl to, jog santamonikiečiai moka ir gali suruošti puošniausius ir nuotaikingiausius savo balius pietinės Kalifornijos padangėje, tai apsiriktumėt. Žinoma, įsų reporteris mėgsta gerus balius, kaip ir daugumas nuodėmingų žmonių, bet plunksna pakilo ne dėl to. Bet jeigu jau pakilo, tai neignoruokim ir balius. Toks tradicinis rudeninis balius, Santa Monikos Lietuvių Klubu suruoštas, spalio 4 d. įvyko prie pat vandenyno Miramar viešbutyje -- jaukus, iškilmingas, elegantiškas, gausus vietiniais svečiais ir atvykėliais net iš tolimų apylinkių.

Tur būt, pirmą kartą niekas nebesiskundė paprastai per mūsų balius per ilgą ar nuobodžiom programom. Ji buvo trumpa, skambanti, gyva, paruošta tik vietinėmis pajėgomis. O jų čia yra, ir profesinio lygio. Programą sutvarkė ir pats su pora pulkiai improvizuotų dainelių pasirodė žinomas lietuvių aktorius Algimantas Žemaitaitis. Solistė Stasė Pautienienė lengvosios muzikos dainom, po to, Regina Aukštikalnytė ir gausiausiai pasirodęs gražas baritono savininkas Henrikas Paškevičius (romansai ir įvairios šokių dainos su orkestru kone per visą baliaus laiką).

Baliai ateina ir praeina, kaip medžių lapai kiekvieną rudenį. Santa Monikos Liet. klubo tradiciniai rudeniniai baliai čia turi tą prasmę, kad suburia jaukiam pabendravimui didesnį skaičių tolimuose atstumuose gyvenančių tautiečių ir teikia kiek pelno, iš kurio būna paremiama vietinė šeštadieninė lietuviškoji mokykla bei kiti tautiniai reikalai.

Gal didesnės ir pastovios vertės turi Santa Monikos Liet. Klubu įvestoji kita tradicija, pradėta prieš kelerius metus ir tada specialaus moterų komiteto iniciuota -- tai kultūrinių pobūvių ir pastaraisiais metais paskaitų bei pašnekesių perijodiniai renginiai. Jau ne kartą Los Angeles vienos ar kitos grupės bei organizacijos mėginti perijodiškai paskaitų ruošimai kažkaip vis nevirto pastovia tradicija, nors kultūrininkų čia gana daug.

Bet p. Alenos Devenienės šiais metais pirmininkaujamas santamonikiečių klubas paskaitų ir pašnekesių ruošimo programą pastaruoju laiku vykdė planingai. Prasidedant rudens sezonui jau įvyko prof. dr. M. Gimbutienės paskaita apie vėliausias archeologines iškasenas Lietuvoje ir apie gintaro muziejų. Skaidrėmis buvo parodyta daug autentiškų vaizdų ir nuotraukų. Netrukus įvyks prof. dr. K. Almino istorinio turinio paskaita ir pulk. J. Andriaus apie lietuviškus žemėlapius.

Tai labai gera klubo veiklos kryptis, kuriai linkėtina virsti pastovia, nenutrūkstama tradicija. Lietuvišką atžvilgiu tai daug vertingiau, negu daugelio klubų praktikuojamoji "socialinė veikla".

Jau prieš kelis metus susidėjo tokios aplinkybės, kad Santa Monikos vasarvietė ėmė sparčiai augti ir keistis amerikietiško gyvenimo plotmėje. Naujos statytos, įstaigos, viešbučiai, didžiuliai apartamentų pastatai, žemių ir namų vertės padvigubėjimai ar patrigubėjimai.

Šio momento nepraleido ir lietuviai. Daug čia jų įsikūrė ir dėl to nesigailės. Daktaras Mykolas ir Alena Devenienė čia ypač pasireiškė, kaip visos eilės labai stambūs apartamentų savininkai, kurie sparčiai "sulietuviną" Santą Moniką. Ir daugelis kitų.

O nuo šios vasaros pradėjo veikti didelių užsimojimų lietuvių vedama investavimo inkorporuota bendrovė RŪTA (stambios statybos, pardavimas, nekiln. turto administravimas, investavimai į pasykolą ir kt.). Bendrovė vadovauja inž. E. Jarašūnas, brokeris A. Markevičius ir kiti patyrę specialistai. Viceprezidentu yra įsijungęs ir žinomas Chicago prekybos bankas, knygų leidėjas J. Karvelis. Šis sumanymas yra didesnio masto, galės būti reikšmingas ir lietuviškame kolonijos gyvenime. Lig šiol daug nuosavybių lietuvių įsigydavo perėjusių jau dvi tris ar kelias rankas. Kodėl nepradėti nuo "pirmųjų rankų", arba kodėl neinvestuoti atliekamo kapitalo į labai pelningą verslą tokiose vietose, kur visi duomenys kalba už gerą ateitį?

Jau pora metų, kai dalis santamonikiečių čia buvo pasireiškę, kaip didžiausi "maištininkai" (kaip atrodė, visiem žalingu būdu) prieš Los Angeles esančią vienintelę lietuvių finansinę įstaigą -- kredito kooperatyvo bankelį. Maištas nedavė vaisių, bet bendram reikalui naudingai neatsiliepė. Dabar paimtoji kita veiklos sritis, kaip atrodo, turėtų atvėsinti nervus, ypač kai pasirinkta nauja kryptis neabejotinai pozityvi ir galinti duoti dar geresnių pasekmių.

Žinoma, jeigu Rūtos bendrovė nesiribos tik egoistiniais tikslais, bet ras galimybių prisidėti ir prie bendrojo lietuvių ne tik ekonominio, bet ir dvasinio, kultūrinio stiprėjimo.

Taigi, tuo tarpu "palmių pavėsio" rudeninės nuotaikos (iš tikrųjų šiemetinis "ruduo" čia taip šiltas ir saulėtas, kad geresnis už geriausią vasarą) yra šviesios ir įkvėpiančios. Santa Monikoje išaugo nauja lietuvių "kolonija", kuri naudingai papildė viso Los Angeles apskrįčio lietuviškąją bendruomenę, šiaip jau, išskyrus parapiją, dėl didelių nuotolių ir išsiskirstymo, neturinčią aiškaus centro.

Tam naudingą vaidmenį padėjo atlikti prieš kelis metus įsistiejęs Santa Monikos Lietuvių Klubas, gavęs sumanią pirmininkę Aleną Devenienę. Gal dėl to, kaip įsų reporteris girdėjo per paskutinį balių, santamonikiečių tarpe dabar kyla net dar toliau siekiančių idėjų apie jų pirmininkės kultūrinės ir ekonominės veiklos įvertinimo pastūmėjimą.

Sako, ta Pacifiko pakrantė išmarginta šventais ispaniškais vietovardžiais: San Diego, San Vicente (kur prez. Nixonas dabar įsteigė vasaros "Baltuosius Rūmus"), San Pedro, Santa Barbara, Santa Maria, Santa Rosa... Sako, jei taip toliau eis, tai reikės duoti miesto valdybai prašymą Santa Monikos vardą pakeisti į Santa Alena... S. Dubingis